

1 R. E. A. R. A. D. U. L. E. S. C. U.

BIZANT

DRAMĂ ISTORICĂ ÎN 4 ACTE, ÎN VERSURI

EDITURA „SOCEC & Co.”, S. A., BUCUREȘTI

40821

Duileț

ENTAR

499907

ant. cap.
A. C. C.

859.0
R 18

D. Argemund

BIZANT

MIRCEA RĂDULESCU

BIZANT

DRAMĂ ISTORICĂ ÎN 4 ACTE, ÎN VERSURI

EDITURA „SOCEC & Co.,” S. A. BUCUREȘTI

1924

C499907

Biblioteca Centrală Universitară
40821 Dublet
Cota
Inventar 499907

DE ACELAȘ AUTOR

- Eroice** (Poeme Eroice, Sufletul Patriei, Suflet și Uzină) Ed. Cartea Românească.
- Leii de Piatră**, poezii, Ed. Socec.
- Serenada din trecut**, comedie istorică în IV acte în versuri (C. Românească).
- Portrete și Amintiri** (Proză) Socec.
- Poeme pentru Galatea** (Poezii) Socec.
- Romanțioșii** (După Edmond Rostand)
- Legenda Coroanei**, Poem dramatic reprezentat cu prilejul In-
coronării Suveranilor.
- Pe-aicia nu se trece!** Poem dramatic (În colaborare cu Corneliu
Moldovanu).
- O noapte la Mircești**, Poem dramatic într'un act și un prolog,
în colaborare cu Alfred Moșoin.

40821
Dublet

PERSOANELE :

THEOPHANA, Impărăteasa Bizanțului	<i>D-na Maria Filotti</i>	
NICEPHOR FOCAS, Strateg și Impărat al Bizanțului	<i>D-l Aristide Demetriad</i>	
PATRIARHUL POLIECT	<i>" Ion Petrescu</i>	
SFÂNTUL ATHANASE	<i>" Ciprian</i>	
IOSIF BRINGAS, Mare Magistru	<i>" C. Duțulescu</i>	
IOAN ZIMSKES, Strateg	<i>" A. Atanasescu</i>	
JUSTINA, Patriciană cu centură	<i>D-na Danielopol</i>	
VASILE EUNUCUL	<i>D-l G. Conabie</i>	
BUFONUL	<i>" G. Baldovin</i>	
LEON DIACONUL	<i>" C. Orendi</i>	
LEON BALANTE	} Strategi, prietenii lui Zimiskes.	
TEODOR ARAPUL		<i>" I. Dumitrescu</i>
ISAK BARAM		<i>" H. Polizu</i>
GURGOS		<i>" N. Brancomir</i>
SISINOS		<i>" P. Ștefănescu</i>
THEOPILE, Strateg, credinciosul lui Nicephor Focas	<i>" P. Opreșor</i>	
I-ul SENATOR	<i>G. Calboreanu</i>	
II-lea SENATOR	<i>G. Melisanu</i>	
I-ul CĂPITAN	<i>A. Barbelian</i>	
II-lea CĂPITAN	<i>" Sireteanu</i>	
UN GURĂ-CASCĂ	<i>" P. Georgescu</i>	
UN GOLAN	<i>" M. Mateescu</i>	
I-ul CENTURION	<i>" G. Muscan</i>	
II-lea CENTURION	<i>" M. Matei</i>	
	<i>" T. Nicolau</i>	

Senatori, Magistrii, Strategi, Arhoni, Satrapi orientali, Inalți Demnitari, Paji, Centurioni, soldați, plebe. Acțiunea se petrece în Bizanț, în anul 963, după Cristos.

ACTUL I

ACTUL I

O somtuosă sală de primire a palatului imperial din Bizanț. Colonade de marmură verde alternează cu altele de onix roșu susținând vasta cupolă aurită, care are la mijloc o imensă cruce de mozaic verde. Fresce largi reprezentând sfinți și scene religioase. In mijlocul sălei, masive jilțuri împărătești, încrustate cu pietre prețioase, cu vulturi de aur, așezate pe trepte și străjuite de patru păuni ale căror cozi în evantai strălucesc împodobite de safire, topaze și ametiste. In stânga, ușă de bronz, încrustată cu fildeș și silef și acoperită cu draperii de purpură țesută cu flori și animale legendare. Covoare de Damasc, blănuri de leoparzi, lampadare de bronz, sfeșnice de aur, etc., etc.

SCENA I

INTĂIUL SENATOR, AL DOILEA SENATOR. apoi LEON DIACONUL.
apoi ZIMISKES, apoi VASILE EUNUCUL

INTĂIUL SENATOR

Rămășag. că Phyloraios va eși întâiul...

AL DOILEA SENATOR

Crezi?

INTĂIUL SENATOR

Caii lui mănâncă nouri...

AL DOILEA SENATOR

Caii lui? Te-ai dus să-i vezi?
Patru alergări de seamă le-a pierdut pe rând. Expertii
Spun că Glycas va învinge...

INTĂIUL SENATOR

Glycas? Ai să-ți pierzi sexterții!

AL DOILEA SENATOR

Glycas are să câștige...

INTĂIUL SENATOR

Nu arunc nici un dinar
Pe mârtoagele lui Glycas...

AL DOILEA SENATOR

Vizitiu ca el, mai rar!
Cumpănește, mână bine... Voi jucă eșarfa verde.

INTĂIUL SENATOR

Joacă-ți spun, eșarf-albastră și-ai să vezi că nu vei pierde.
Phyloraios va lua cursa...

LEON DIACONUL (intrând)

Veșnic, veșnic, vă sfădiți!
Viața pentru voi înseamnă vizitii și cai vestiți,
Pe când lumea 'și schimbă fața...

INTĂIUL SENATOR

Toți avem câte-o manie!

AL DOILEA SENATOR

Ce mai este nou, părinte Leon, prin teologie?

LEON DIACONUL

Erezie, anateme, schisme fără de sfârșit...

Însă azi v'aduce o veste mare: Focas a sosit!

INTĂIUL ȘI AL DOILEA SENATOR

Focas!

LEON DIACONUL

Da! Vestitul Focas, poleit de-aureolă
Și'ncărcat de biruință a sosit în Metropolă!...
Nu s'a cunoscut izbândă și n'a fost slăvit vre-un om
Ca strategul Focas... Măine va intra în Hipodrom....
Măine va vedea Bizanțul cea mai mare strălucire,
Cel mai mare om de arme, cea mai falnică oștire,
Cea mai impozantă pradă de război, trofeu măreț,
Tot ce Tarsul și Alepul grămădit-au mai de preț!
Măine veți vedea învinșii, selavi de seamă, mândre roabe
Defilând sub ochii voștri, mari trofee și podoabe,
Fastuoasa bogăție a emirilor nababi
Legănată pe cămile, elefanți și cai arabi!

INTĂIUL SENATOR

Atunci cursele s'amână...

LEON DIACONUL

Vor urmă petreceri rare,
 Pantomime și mistere, lupte, vânători de fiare...
 Măscăricii și bufonii, histrioni extravaganți,
 Saltimbanci, dănțuitoare, cei mai mari comediați
 Vor desvălui mulțimii lubricele lor talente...

AL DOILEA SENATOR

Hei, Diacone, de-acuma ai ce scrie 'n pergamente!...

(Diaconul urcă spre fund să iasă, după ce s'a închinat în fața Senatorilor care și ei îl salută la rândul lor. Intră Zimiskes prin stânga. Diaconul trecând prin fața lui Zimiskes se închină și ese. Zimiskes salută cu mâna).

INTĂIUL SENATOR

Iată Zimiskes, ce vine să ne-aducă și-alte vești....

AL DOILEA SENATOR

Ce s'aude nou, ilustre Zimiskes?.. Te văd că ești!..
 Incrunțat, ca niciodată. Pare-mi-se, strălucite,
 C'ai jucat cu dărnicie grajdul lui Hexagonite
 Și-ai pierdut grămezi de aur..

ZIMISKES

Eu la jocuri n'am noroc!

INTĂIUL SENATOR

Însă ai noroc, Magistre, în amor... Să mai evoc
 Biruințele-ți vestite, o! strategule-al iubirii?
 Câte victime făcut-ai în avântul cuceririi?
 Vre-o izbândă nouă? Spune..

ZIMISKES

Nu mi-e gândul la amor..

INTĂIUL SENATOR

Cum se poate, cum se poate, ilustrissime... In For
Se vorbeà mai ieri, în taină, de-o victorie 'nsemnată.

ZIMISKES

A! legende...

INTĂIUL SENATOR

Ce femeie ți s'a 'mpotrivit vreodată?
De privirea ta, robite, cad frumoasele la șir
Ca cetățile în fața lui Nicephor... Nu mă mir
Ce se spune, că'n Imperiu, cât de mândră și virtuoasă
N'a rămas nici o femeie, care să nu fie-atrasă
De-al tău farmec, da, nici una....

ZIMISKES

Se exagerează... Dar
Să lăsăm de-oparte gluma...

INTĂIUL SENATOR

Veșnic ești protocolar.

ZIMISKES

Prea Mărita 'ntârziază să acorde audiențe...

AL DOILEA SENATOR

La or-asta, Basilissa, se 'mbăiază cu esențe
Nubiene și arome de migdali și palmieri...

INTĂIUL SENATOR

E și drept. Când numeri douăzeci și cinci de primăveri
Când ești văduvă, frumoasă, fericită, adorată,
Ori ce toană ți se scuză, chiar de-apostoli ești ertată!

AL DOILEA SENATOR

Dar de ce nu se mărită?...

INTĂIUL SENATOR

Asta e-o problemă grea!

AL DOILEA SENATOR

De la selavi pân'la Magiștrii, toți suspină după ea.

INTĂIUL SENATOR

De ce nu? Ce mai partidă! Ce zici, Zimiskes?...

ZIMISKES

Că dacă
Nu sfârșiți a voastre glume, limba ce nu vrea să tacă
Va fi mâine țintuită și-i păcat de-al vostru cap
Să se plece sub satârul fiorosului arap..

INTĂIUL SENATOR

Ai satrapice'nelinații și păreri înapoiate
 Prea ilustre!... Viața merge după dogme democratice!
 Azi ești supărat și gluma mea te-a supărat mai rău...
 Crezi că Statul se conduce prin satâr și prin călău?
 Dar avem imunitate și ni-e scut jurisprudența...

VASILE EUNUCUL

(eșind din apartamentele Impărătesei)

Prea Mărita Basilissa vă amân-audiența
 Pentru mâine...

AL DOILEA SENATOR

Slav'Augustei!... Hai să mergem. Tu mai stai?

INTĂIUL SENATOR

Hai la Hipodrom, Ilustre, să-mi arăți faimoșii cai
 Ai lui Glycas...

AL DOILEA SENATOR

(către Vasile Eunacul)

Prea Mărite, salve!

INTĂIUL SENATOR (idem)

Plecăciuni umile!

(către Zimiskes)

Mergi?

ZIMISKES

Rămân să stau de vorbă cu prea nobilul Vasile.
 (Intăiul și al doilea Senator es din scenă).

SCENA II

ZIMISKES, VASILE EUNUCUL, THEOPHANA

ZIMISKES

Vreau să văd pe Basilissa și în taină să-i vorbesc!

VASILE EUNUCUL

S'a întâmplat ceva de seamă?

ZIMISKES

Fapte mari se plămădesc.
Du-te și-o vestește 'n grabă, să nu pierdem o clipită...

(Vasile Eunucul iese. Zimiskes se plimbă agitat).

THEOPHANA (apare)

Pentru tine sunt acasă!

ZIMISKES

O! Stăpâna mea iubită,
Alergat-am într'un suflet...

(îngenunche cuprinzându-i picioarele)

THEOPHANA

Zimiskes, te văd schimbat...
Palidă îți este fața... Doamne, ce ți s'a întâmplat?

ZIMISKES

Vreau să te previu, Augusto, de-un complot ce se urzește.
Iosif Bringas te trădează... Iosif Bringas uneltește!

THEOPHANA

Bringas! Numele lui Bringas numai fiindcă l'ai rostit,
Mă cutremură, mă umple de-un desgust nemărginit..
Bănuiam de multă vreme că puneà ceva la cale
Ce anume urmărește nebunia râvnei sale?
Ce vânează Iosif Bringas?

ZIMISKES

Mândra stemă de Monarh!
Bringas s'a 'nțeles în taină cu Prea Sfântul Patriarh
Poliect și cu strategii cei nemulțumiți de marea
Biruință a lui Focas... Ei voese îndepărtarea
Lui Nicephor... Iosif Bringas a urzit un plan întreg:
Doborându-l pe Nicephor Focas, comandant strateg
Vor să puie 'n loc pe Leon Bardas, cu puteri supreme
Peste oastea-'mpărătească... Bringas pare că se teme
De puterea lui Nicephor, care crește tot mereu...
Marele Magistru Bringas se visează Basileu!

THEOPHANA

Bringas vrea știrbirea stemei și a drepturilor mele?..
Ticălosul! Mă 'nspăimântă visurile lui rebele...
Bringas mi-a jurat credință... Il credeam mai chibzuit
Pe vicleanul meu ministru... Lăcomia l-a orbit...

M'am temut în totdeauna, ca de-o veninoasă fiară,
De-acest om cu zâmbet străniu și cu inima avară...
Vreau să ne scăpăm de Bringas!

ZIMISKES

E un om periculos...

THEOPHANA

Știu! El vrea să ne sfărâme firul visului frumos...
El pândește și visează nimbul stemei bizantine,
Când împărăteasca stemă am visat-o pentru tine!

ZIMISKES

O! Augusto! Ce comoară mândră găzduiești în piept!
Iosif Bringas ne pândește fericirea. Este drept.
Că usurpătoru-acesta ce-ți amenință cununa
Vrea să ne sdrobească visul și deslănțue furtuna!..

THEOPHANA

Iosif Bringas să se teamă! Brațul fragedei femei
Se preface 'n fulger aprig...

ZIMISKES

Să-l înfrunte, cu temei,
Un om singur e în stare... El deține — a noastră soartă...

THEOPHANA

Pe-acest om, prin ori ce mijloc, să-l avem! Ce nume poartă?

ZIMISKES

Acest om este Nicephor Focas! Singur numai el
Ar putea să ne salveze și să 'nfrângă pe mișel!

THEOPHANA

Crezi că gloriosul Focas ne va dovedi credința?

ZIMISKES

Focas găzduiește în suflet o creștină umilintă...
Ca pe-o rudă, ca pe-un frate îl iubește-ori-ce soldat,
Dar pios îl venerază ca pe-un falnic împărat!
E bărbat ce nu se teme de primejdii sau de moarte;
E strateg de 'ntâia mână, e ostaș deplin, ce 'mparte
Cu soldații, deopotrivă, foame, frig și osteneți...
Pe — acest om e greu să-l prindem cu favoruri și momeli!
Cu un gest el poate, astăzi, răsturnă Impărația...
Dar e om de mare cumpăt. De când i-a murit soția
Și unicu-i fiu, trăește ca un pustnic credincios,
Ține posturile toate și slăvește pe Cristos!
Pe — acest om ce 'mparte viața-i între sabie și cruce,
El ce 'n lupte poruncește, un călugăr îl conduce,
Un călugăr de la Athos, Athanase; fără el
Focas nici un pas nu 'ncearcă și-l urmează ca un miel..
Nicephor s'a'ntors din lupte, cu figura încrunțată;
De-o adâncă cicatrice fața lui este brăzdată.
Vântul, soarele și ploaia l'au călit și l-au bronzat...
Cu-o asemenea figură Nicephor nu-i destinat
Să 'ncânte pe-o femeie... O! Pe cât ești de frumoasă,
Pe atât de crunt și straniu este Focas...

THEOPHANA

Dar ce-mi pasă
De-i frumos sau de e straniu ca martirii de pe cruci.

ZIMISKES

Fiindcă pe Nicephor Focas trebuie să-l seduci!

THEOPHANA

Să seduc pe Focas? Doamne, ce gândiri îți trec prin minte...

ZIMISKES

Să-l seduci, să-l smulgi din mreaja rătăcirilor lui sfinte...
Sub severa 'nfățișare de ascet și de oștean
Valul patimilor doarme ca furtunile 'n ocean...
Nu poți guvernă Imperiul dacă n'ai voința sveltă.
Și biruitorul Focas, care este o uneltă
A mohahilor din Athos, să devie'n mâna ta,
Spada care să lovească, scutul ce te-ar apăra!..

THEOPHANA

Să seduc pe Focas! Asta n'am gândit-o niciodată...

ZIMISKES (insinuant).

Să fii mărul ce se'ntinde de pe ramura plecată,
Să fii mărul ce'n rai pierde pe Adam... Să-l ispitești...

THEOPHANA

O, Ioane, mă 'nfioară tot ce'n minte născocești...

ZIMISKES

Dar nu știi câtă putere au călugării în fața
 Lui Nicephor ce, de-acuma, vrea să părăsească viața,
 Convertit de cuvioșii, ai Bisericii străjeri;
 Focas vrea să le 'nchine formidabile averi
 Strânse 'n Asia și toate mănăstirile așteaptă
 Să se săvârșească grabnic a călugărilor faptă...
 El s'a hotărît să-și lase paloșul victorios
 Și'mbrăcat cu rasa neagră, cea plăcută lui Hristos,
 Să găsească mult dorita cerului împărăție
 În vre-o peșteră de munte sau vre-o scorbură pustie...
 Pentru tronul tău și pentru binele acestui Stat,
 Vreau ca pe Nicephor Focas să-l alegem împărat!

THEOPHANA

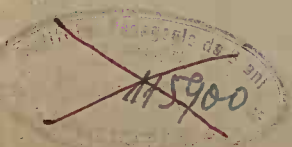
Niciodată! Niciodată n'am să urc pe tron cu mine
 Pe-acest om ciudat și straniu, pe acest ascet, mai bine
 Merg cu tine în pustie, mă fac sclavă dacă vrei,
 Dar nu pot.

ZIMISKES

Atunci, monahii, îl ademenesc la ei!..
 Implacabilii călugări prin vicleană socoteală
 Vor să stăpânească Statul și puterea imperială,
 Chiar oștirea, dacă Focas va cădea în mreața lor;
 Patriarhul patronează îndârjitul lor sobor...

THEOPHANA

Patriarhul va să zică mi-e dușman?..

ZIMISKES

Dușman firește...

El lucrează... Patriarhul Poliect nu se 'nvoește
 Ca femeia să conducă Monarhia, mai ales
 Când flămând de privilegii, el cu Bringas s'a'nțeles.
 Marele Magistru Bringas mai vârtos ca niciodată
 Va știrbi pentru vecie libertatea-ți subjugată.
 O izbândă a lui Bringas e dezastru pentru noi...
 Iar în umbra lui Nicephor vom fi liberi amândoi.
 Prinții Asiei și regii vor slăvi al tău renume,
 La picioarele-ți auguste vei vedea întreaga lume;
 Vei sclipi ca aurora peste 'ntregul Răsărit!
 Și sub pavăza lui Focas ne-om iubi, nemărginit...
 El va fi împărătescul vâl de purpură ce-ascunde
 Tainicul alcov, în care nici un ochi nu va pătrunde,
 Unde fi-vom doar noi singuri și ne vom iubi mereu,
 Și de unde cârmui-vom tot Imperiul...

THEOPHANA

Dragul meu!

Cât ești de frumos când astfel de'ndrăzneli îți trec prin minte...

ZIMISKES

Focas este împlinirea visurilor noastre sfinte!

VASILE EUNUCUL (intră)

Marele Magistru Bringas!

THEOPHANA

A! cât îl desprețuesc,

Il urăsc adânc de moarte...

(căt-re Vasile Eunucul)

Totuș, spune-i că-l primesc.

(Vasile Eunucul ese. Theophana căt-re Zimiskes)

Du-te repede la Focas. Spune-i să sosească 'n grabă.
Gărzile să stea de veghe... Ia măsurile pe loc... Injgheabă
Apărarea și adună pe Patrici și Cavaleri!

ZIMISKES

O! Stăpână, n'avea grijă...

(E-e din scenă)

THEOPHANA (singură)

Doamne, de a-și avea puteri!..

SCENA III

THEOPHANA, IOSEF BRINGAS

Precum vezi, ilustre Bringas, ușile îți sunt deschise
Ori și când...

BRINGAS

Mă 'nchin în fața Prea Pioasei Bazilisse,
Și umil îi cer ertare, ca un servitor plecat,
Dacă azi îi tulbur pacea cu nevoile de Stat,
Care sunt, pe zi ce trece, tot mai grele și mai dese.

THEOPHANA

O femeie ce servește ale obștei interese
Uită-adesea că-i femeie... E un rol istovitor
Să 'mplinești în orice clipă acte de Imperator...

Dar când mai presus de toate am pioasa datorie
 Să păstrez pe tronul nostru o străveche dinastie,
 Și când porfirogeneții cei micuți sunt fii mei,
 Nici o jertfă nu e mare, săvârșită pentru ei!...

BRINGĂȘ

Cu evlavie-admirat-am, Prea slăvita mea stăpână,
 Cu ce mare dibăcie ții a guvernării frână,
 Pentru-a nu stinge firul falnicilor Bazilei...
 Muncă grea pentru făptura unei gingașe femei...
 Inșă eu, ca un vechi paznic, cu destulă chibzuială,
 Ce slujesc de ani de zile dinastia imperială,
 Eu ce cântăresc trecutul și privesc în viitor,
 De la proră, ce pilotul, văd la orizont un nor...
 Nava 'mpărătească merge, dar primejdia pândește
 Și Augusta nu presimte ce furtună se ivește...

THEOPHANA

O furtună izbucnește? Un pericol cu teimei?

BRINGĂȘ

Un pericol pentru-Augusta, pentru micii Bazilei...
 Și pericolul e-aproape, norul negru se arată...
 Dinastia macedonă este azi amenințată!

THEOPHANA

Măngrijesc a tale vorbe, prea ilustre Bringas... Zici
 Că pericolul e-aproape... Ai putea ca să-mi explici
 Cine-amenință Imperiul și ne stăvilește în cale?...

BRINGAS

Focas Nicephor! Strategul oștilor imperiale!

THEOPHANA

Cel mai bun soldat al nostru, Focas? Oare s'ar putea
Să amenințe Imperiul uneltind în contra mea?
De-un complot urzit de Focas până astăzi n'aveam știre...

BRINGAS

E-o primejdie mai mare chiar de cât o uneltire.

THEOPHANA

Nu înțeleg...

BRINGAS

Complotu-acesta nu e încă întemeiat...
Până azi, Nicephor Focas, e un strălucit soldat;
Cetățenii îl aclamă, iar soldații îl urmează,
Episcopii și monahii, cleru'ntreg îl tămâiază!...
Din Balcani la Tigru este omul cel mai popular;
Toți supușii din Imperiu îl privesc ca pe-un Cezar
Și ca Cezar, stând în fruntea oștilor victorioase,
Din bogatele-i trofee face daruri generoase...
Blând și cuvios, cucernic, umilit, mărinimos
Cu soldații și strategii, milostiv cu cei de jos,
E surprinzător și straniu, cum această pocitură,
Iși îmbracă în legendă mohorîta lui figură
Și prin dubla'nfățișare de ascet și de erou
În privirea tuturor crește ca un idol nou!

THEOPHANA

Și primejdia?...

BRINGAS

E-această mare popularitate...

Dictatura e aproape. O ascunsă vanitate
Sfredelește ori ce suflet de mărire însetat;
Un capriciu, o dorință... și Nicephor e Împărat!

THEOPHANA

Da... Așa e... Ai dreptate... Asta nu-mi treceă prin minte...

BRINGAS

În politică, secretul, e să vezi mai dinainte
Tot ce are să se'ntâmples și privind în viitor,
Înainte ca Nicephor să ajungă dictator
Și să-și svârle peste umăr purpura împărătească,
Să-i sdrobim de-apururi visul și astfel să se prăvălească!

THEOPHANA

Bănuiala, doar, că Focas se hrănește cu-acest vis
Nu-i de ajuns?... O născocire aș voi, un fapt precis.
Altfel toți ar înțelege c'am făcut o nedreptate...

BRINGAS

Nu te teme... Iosif Bringas are leacuri minunate...
Hotărât-am ca pe Focas, mâine, să-l sărbătorim
Pentru faptele-i de arme, iar, în taină, plămădim

O poruncă imperială către plebe și oștire..
 Vom vesti pe toți, că Focas s'a retras la mănăstire,
 După buna lui dorință de creștin evlavios,
 Care vrea să fie veșnic servitorul lui Cristos...
 Iar apoi, după dorința naltă-a Majestății Tale,
 Leon Bardas ia comanda oștilor imperiale!

THEOPHANA

Planul nu e rău... Cu artă toate, văd, le cumpănești...

BRINGAS

Este greu, când ești femeie, singură să cârmuești,
 Când ești tânără, când viața prea frumoasă e afară...
 Când sub purpura hlamidei bat sbuceniri de primăvară!
 Faldu-i greu ar vrea să cadă de pe umerii rotunzi,
 Să dăsvăluie misterul și podoabele ce-ascunzi...
 Pentru cine 'nchizi în umbră frumusețea ta sublimă?
 O! când ești așa frumoasă, așa tânără e-o crimă
 Să tânjești sub colonade de cubicul, ca'ntr'un schit,
 Fără să împarți la nimeni harul fructului oprit.
 O constrângere severă nu înseamnă o virtute..
 Soarta rozelor e scurtă... Tinerețea trece iute...
 Iar politica nu-i ținta unei gingașe femei!

THEOPHANA

O! Prea multe complimente îmi faci azi... De obicei
 Erai sobru la cuvinte, ca un om ce cântărește...

BRINGAS

Eri, vorbeam din rațiune, astăzi inima vorbește...

THEOPHANA

Doamne! La un om politic inima nu intră'n joc;
O! Clarisime, crezusem că n'ai inimă de loc.

BRINGAS

Inima 'mi-este o harfă care'n taină se 'nfioară
La întâiele uşoare adieri de primăvară...
Frumuseţea de femei e un nepătruns mister:
Ca o binecuvântare ea coboară de la cer...
Inşă trebuie ferită de mocirla unde 'noată
Patimi, intrigi, interese, o ştiinţă complicată
Plină de dorinţi viclene şi ambiţii fără ţel...
O! Politica e bună pentru oamenii de-oţel!
Inşă o făptură dulce, gingaşe, suavă, fină,
E creată pentru baia parfumată cu verbină,
Pentru visuri şi odihnă şi'n amiezele ce ard,
Răsturnată pe o blană de jaguar sau leopard,
Lin s'o legene Bosforul pe o proră de galeră
Şi la Hipodrom, spre seară, să se plimbe 'n litieră...

THEOPHANA

Toate ce-ai grăit, Ilustre, eu le-am cumpănit ades...
Inşă poţi să-mi spui şi mie cine este cel ales
Şi e vrednic să conducă marea noastră Monarhie.
Ca să stea cu mine-alături şi să poarte cu mândrie
Globul, sceptrul şi coroana falnicilor Bazilei?

BRINGAS

Un bărbat puternic, ager, sobru, unul dintre acei
Care ştiu să mânuiască o politică dibace,
Un fac-totum, căci nimica fără dânsul nu se face,

Un bărbat care cunoaște mecanismul complicat
 Al Imperiului și care învârtește 'ntregul Stat;
 Un bărbat ce — administrează cu o rară iscusință,
 Care de cinci ani de zile te servește cu credință;
 Nici o frunză nu se mișcă fără să nu știe el;
 Care te urmează 'n taină ca un servitor fidel...
 Și aprins de 'nflăcărarea patimei mistuitoare,
 Te visează, te dorește și îți strigă la picioare:
 — Iată mirele, Stăpânî!... Iat-alesul...

THEOPHANA (furioasă)

E prea mult!

Am răbdat cu prisosință întradins, ca să te ascult
 Și să văd cam până unde mergi cu — atâta îndrăzneală...
 Marele Magistru Bringas! Omul cel cu socoteală,
 Omul cel integru, sobru, auster și virtuos
 La picioarele Augustei... Ba nu zău, é caraghios!
 Să te târâi ca reptila, om la vârsta dumitale,
 Și să ții în loc de predici, cuvântări sentimentale...
 Dac'ai cugetat aceasta, ori de nici nu te-ai gândit,
 Te previu și-ți spun pe față c'ai făcut un pas greșit!

BRINGAS

De-am greșit san nu, Augusto, nu știu... Nu-mi dau seama bine..
 Inșă știu ce simt în suflet și cât sufer pentru tine.
 Simt că te iubesc, și astăzi sunt orbit de-acest amor
 Ca un fluture de noapte, care se repede 'n sbor
 Beat de flacăra ușoară, voluptoasă și bălaie...

THEOPHANA

Vezi să nu ți se aprindă aripele 'n vâlvătaie!

BRINGAS

O! Magistrul Iosif Bringas nu se teme de nimic...
 De la visurile mele niciodată nu abdic,
 Și nu șovăi niciodată chiar de fug dup'o himeră!
 Pentru omul cel puternic nu există barieră.
 Mi-am țesut un vis feeric, vreau s'ajung până la el
 Și avem din întâmplare amândoi acelaș țel:
 Tu, ca să-ți păstrezi coroana, eu, să mi-o așez pe frunte:
 Sufletelor de acvilă le plac culmile de munte!

THEOPHANA

Nu uită că sunt și vulturi ce din culmi se prăbușese
 Când săgeata le retează aripele... Te oprese
 De-a roști cu semeție vorbe pline de prihană,
 Ce pătează Prea Curata și Augusta mea persoană;
 Cât privește îndrăzneala gândului necugetat
 De a înjosi pe — Augusta chiar la dânsa, în palat,
 Află, parachimomene, c'am mijloace nesfârșite
 Să 'nfrânez neobrăzarea poftelor nestăpânite...

BRINGAS

O! Amenințări cumplite, fulgere, cuvinte tari,
 Ce-ar înspăimânta, firește, chiar pe 'nalții demnitari...
 Ca să sperie vulturul ce asupra-i se abate,
 Porumbița își arată unghiile-i sidefate!
 Aș fi vrut ca sfatul nostru să urmeze liniștit...
 Inșă fiindă, Prea Mărita, a voit, mă văd silit
 Ca un magistrat integru să mă'ndrept pe căi deschise
 Și să luminez misterul Prea-Curatei Bazilise!

THEOPHANA

Nu mai vreau s'ascult nimica...

BRINGAS

Totuși vreau să te previn
Că perdeaua de porfiră e un vâl cam străveziu!
Și că'n fiecare noapte Zimiskes tiptil pătrunde
In odaia,— Impărătesei, unde purpura ascunde
In alcovul plin de taină, un amor exuberant!...

THEOPHANA

E-o îndrăzneală fără margini...

BRINGAS

Și că pentru-acest amant
Ca să vă iubiți în voce și ori-ce stavili să dispară,
In ospățul cel din urmă, din însângerata seara,
Soțul tău, sublimul Roman, a murit asasinat
De o mână ucigașă care'n taină i-a vărsat
Un venin cumplit, în cupa ce întinsu-i-ai la gură,
Și-a murit sorbind, sărmanul, din fatala băutură!

THEOPHANA

Mișelie!...

BRINGAS

E-adevărul cel mai sfânt și cel mai drept!
Singur eu cunosc misterul și chiar am dovezi. Aștept
Că să jei o hotărîre...

THEOPHANA

Calomnii înveninate!

Ai trecut orice hotare. Am puteri autocrate.
 Ai uitat că sunt Augusta și prin dreptul meu divin,
 Stăpânese acest Imperiu și întregul lui destin...
 Nu-ți dan nici o socoteală... Sunt aici Impărăteasă!
 Am deplină libertate. Fac ce vreau la mine'n casă
 Și de nu sfârșești ocară și nu pleci cât mai curând,
 Strig și te voi da afară, ca pe-un servitor de rând.

BRINGAS

Te înșeli, Prea Strălucito, dacă crezi, cu îngâmfare,
 Că ai fost sau că ești încă decât Bringas mult mai tare...
 Ești o femeiușcă slabă și avidă de mărire,
 Care'n viață se conduce de bolnave 'nchipuiri.
 Inșă dela 'nchipuire până la realitate
 E o prăpastie deschisă cu-adâncimi nemăsurate...
 Ai iluzia puterei și te'nșeli de crezi în ea;
 Tot destinul tău, Augusto, este azi în mâna mea
 Bazilissa e-o păpușe, trasă de-o secretă sfoară...
 Eu sunt mâna ce-o conduce!...

TREOPHANA

Ești afară!... Ești afară,
 Selav nemernic!...

BRINGAS

Prea Mărto, sper să rămânem amici...
 Iar de vrei război de moarte, și vrăjmaș să plec de aici,
 Intr'o oră clerul, plebea, oștile imperiale,
 Tot Bizanțul va cunoaște grozăvia crimei tale!

THEOPHANA

O! mișel...

BRINGAS

Prea Strălucito, îți dau timp să te gândești...
Ai o oră... Ești stăpână pentru tot ce hotărăști.
Facă cerul să-ți îndrepte pașii pe-o'ntealeptă cale...
Pân'atunci rămân supusul servitor al dumitale!

(Ese din scenă)

CORTINA

T A B L O U L II

(Acelaș decor)

SCENA IV

VASILE EUNUCUL, NICEPHOR FOCAS, ATHANASE

VASILE EUNUCUL

Bazilissa, Prea ilustre Focas, va sosi îndată.

(salută și ese)

NICEPHOR (către Athanase)

Nu știu ce-am de la o vreme.. Inima mi-e ne'mpăcată...
Umilit mă rog într'una Domnului cerșind în van
Să-mi dea pacea și lumina înfloritului liman!
Viața nu mă mai încântă, nici izbânzi, nici bogăție...
Am cea mai înaltă slavă din întreaga Monarhie,

Simt în jurul meu iubirea credinciosului popor,
 Ridicat-am cu mândrie paloșul învingător;
 Ori-ce poartă de cetate dinainte-mi se deschide,
 Am de preț comori arabe și trofee hamdanide...
 Și când toți mă cred puternic, mare, falnic și slăvit,
 Prea cucernice-Athanase, sunt un om nefericit,
 Simt un fel de gol în suflet, simt un fel de-amărăciune
 Și încep să cred că'n viață totul e deșărtăciune...

ATHANASE

Adevăr grăi de-apururi, prea 'nțeleptul Solomon!...
 Unde e mărirea lumii; unde-i fălnicul Sidon?
 Unde-s Regii și Satrapii?... Vânt și pulbere'n pustie!...
 Cel bogat e cel ce n'are pământescă avuție,
 Iar cel slab e cel puternic; mielu'n ceruri este leu!
 Fericit cel ce trăește numai pentru Dumnezeu...

NICEPHOR

Dumnezeu, O! Athanase, doar Aleșilor s'arată!
 Nu zărit-am până-acuma sfânta-i față luminată,
 Deși postul ții întruna, mă hrănesc cu rădăcini
 Și-aduc laude pioase mucenicilor creștini!
 Decând fiul meu, sărmanul și iubita mea soție
 Dorm pe veci sub lespezi grele, nu mai simt vre-o bucurie..
 Părăsit mă simt și singur!.. Sufletul mi-e chinuit...
 Sufer, sufer, Athanase... În războaie am găsit
 Mulțumirea de-o clipită... Simt plăceri nemărginite,
 Când amestec în țărână, cu-ale cailor copite,
 Izvorît în toiul luptei, sângele necredincios
 Al Emirilor, pe care l-aduc jertfă lui Cristos!

ATHANASE

Chiar atunci, când vrei să mântui, de necredincioși, o țară,
 Cel ce sabia o trage, tot de ea e dat să piară,
 Și ori cât de dreaptă este datoria de ostaș,
 Domnul Dumnezeu din ceruri osândește pe trufaș!
 Neamurile cu blândețe și iubire se subjugă....

NICEPHOR

Sfătuește-mă Prea Sfinte...

ATHANASE

Poate că prin post și rugă
 Și'ndelung bătând mătăanii să te simți neprihănit...
 Dumnezeu e bun și mare; iartă celui ce-a greșit!

NICEPHOR

O ciudată îndoială și o tainică întrebare
 Imi frământă totuși mintea... Nu e oare-o dezertare
 Astăzi, când Bizanțul trece prin furtuna cea mai grea
 Să mă 'ndrept spre sihăstrie, tocmai când menirea mea
 Este să păzesc cu râvnă dinastia?...

ATHANASE (bănuitor)

Râvnă vană...
 Poate că te-atrage stema și femeia cea vicleană...
 Poate, Prea ilustre Focas, ispitit ești de măriri,
 Și-a ta minte e momită de deșerte năluciri...

Azi, când nu te mai încântă a izbânzilor trofee,
 Mult mai mult decât de oaste ispitit ești de femei...
 Teophana răspândește farmecu-i turburător!...

NICEPHOR

O! Părinte Athanase, ce vorbești e'ngrozitor...
 Cum poți oare să-ți închipui că la vârsta-mi, o ispită
 Vine să-mi mai cerceteze inima-mi îmbătrânită...
 Ori ce patimă lumească a pierit sub zalea grea;
 A! Nu, nu... E-o nebunie să mai cred, la vârsta mea,
 C'o asemenea dorință să-mi mai tulbure simțirea
 Și să-mi întineze mintea, inima și 'nchipuirea!

ATHANASE

Diavolul când vrea să piardă pe-un creștin prin amăgiri,
 Ii trimite prin femei ale patimei momiri...
 Te ferește de ispită, căci ispita-i la tot pasul:
 Pomul șarpelui e-aproape; glasul patimei e glasul
 Blestematelor sirene și de fi-vei ispitit
 Ia aminte că prin Eva primul om fu pedepsit!...

NICEPHOR

O! De mult am șters din suflet ori ce patimă lumească;
 Ar fi 'n van să mai alunec spre făptura femeiască...
 Ce femeie-ar fi atrasă de un chip atât de slut?...
 Amăgire, amăgire... Eu, Prea Sfinte, sunt născut,
 Ca să umblu prin deșerturi și să nu-mi tihnească somnul,
 Să mă sângereze spinii și să prea măresc pe Domnul!

ATHANASE

Slavă Domnului din ceruri!

NICEPHOR

De aceia, m'am gândit,—
 Ca să pot aveà în ceruri, bietu-mi suflet liniștit, —
 Să implor pe Prea Mărita și Augusta 'mpărăteasă
 Ca să-mi libereze trupul de armura ce m'apasă...
 Vreau să las la altul grija oștilor împărătești
 Și'n pustie să-mi duc traiul...

ATHANASE

Sfânt și adevăr grăești!
 Au de când sălășluit-ai toate — aceste gânduri sfinte?...

NICEPHOR

De pe vremi, în Cezareea, când dormeam în cort, Părinte,
 Pe cojocul de panteră, pat de trudă... Luminos
 Mi s'arată'n noapte chipul sfântului Maleinos
 Și-aud glasul lui ce-mi strigă: „Nicephoare, Nicephoare,
 Ca să afli mântuirea și-ale dragostei isvoare
 Și să poți privi în față salva lui Isus cel sfânt,
 Falnice comori adună sus în cer, nu pre pământ...“
 Umilit atunci căzut-am, în țărână, cu-a mea frunte
 Și m'am hotărit, Părinte, să mă urc pe sfântul munte...

ATHANASE

Bine cuvântată fie viziunea ce-ai avut!

NICEPHOR

Și ca Domnului din ceruri tot mai mult să-i fiu plăcut,

Vreau pe sfântul munte Athos, depărtat de lumea vană,
 Să petrec în post și rugă viața fără de prihană
 Și când porțile albastre cerurile își deschid
 Vreau să cânt, slăvind pe Domnul, psalmii Regelui David!

ATHANASE

Dar comorile — adunate, te-ai gândit ce faci cu ele?
 Pe pământ îngrămădite sunt în cer păcate grele!...

NICEPHOR

Să-mi adun comori, în ceruri, cu eterne străluciri,
 Cele pământești le dărui, la săraci, la mănăstiri
 Și la sfintele biserici!

ATHANASE

Slavă ție! Slavă ție!

Prea 'nțeleptule Nicephor!... Negrăită bucurie
 Mi-ai făcut... Mărire ție! Fii pe veci blagoslovit!
 Merg să duc mareașta veste despre daru-ți strălucit
 S'o cunoască Prea înaltul Patriarh! Cu 'ntâietate,
 Vreau s'o împărtășesc, s'o afle toți părinții din Cetate!...

NICEPHOR

Da! Prea Sfinte Athanase... Du-te, du-te... Eu te aștept
 Să te 'ntorci cu bucurie, să pornim pe drumul drept,
 Să purtăm, ca două torțe, marile virtuți creștine,
 Întru gloria credinței!..

ATHANASE

Mila Domnului cu tine (ese)

SCENA V

NICEPHOR FOCAS, THEOPHANA

NICEPHOR

Slavă și mărire — Augustei! (o salută).

THEOPHANA

Slavă Domnului Cristos

Ce te-a 'ntors din marea luptă strălucit și sănătos!..

Fericitul meu Imperiu tremură de bucurie

Că-și primește, astăzi, fiul și revede cu mândrie

Pe ostașul cel mai falnic, pe strategul Nicephor,

Care din războaie sfinte ne-a sosit biruitor!

NICEPHOR

N'am îndeplinit, Augusto, decât sfânta datorie
De pios soldat al țării...

THEOPHANA

O sfioasă modestie

Ca un nimb învăluște sufletele cele mari...

Și pe-acel ce-a 'nfrânt mândria Sarasinilor barbari,

Pe nebiruitorul Focas, cu mărire și onoare

Monarhia îl primește veșnic recunoscătoare

Și resimte, salutându-l cu elan întraripat,

Că e mică-ori ce răsplată pentru Marele Soldat!

NICEPHOR

Sunt mișcat de-atâta cinste-Bazilisă Prea'nălțată...
 Dacă Patria-am servit-o, dacă merit vre-o răsplată,
 Dacă am fost amar de vreme al Imperiului străjer,
 O pioasă rugămintă, Prea Mărito, viu să-ți cer:
 Neclintita mea dorință, e să părăsească oștirea,
 Liberează-mă, Stăpână, asta-i toată răsplătirea...

THEOPHANA

Cum? Biruitorul Focas, gloriosul Căpitan,
 Vrea să părăsească spadă și armura de oștean,
 Și nevrând să mai culeagă roadele izbândeii sale
 Ce i-au pus pe frunte lauri, stropi de purpură pe zale,
 Lasă fără apărare crucea Domnului Cristos?

NICEPHOR

Vreau să-mi mântuesc, Stăpână, bietul suflet păcătos.
 Pentru mine e-o povară slava biruinței mele;
 Trupul mi-este o tortură, am făcut păcate grele...
 Vreau prin rugăciuni și posturi și slujind pe Dumnezeu,
 Să găsească în altă viață pacea sufletului meu!

THEOPHANA

Pacea unui singur suflet însetat de pietate,
 E o undă în Imperiul cu hotare îndepărtate
 Ca Imperiul nostru... Pacea sufletului o'nteleg
 Doar atunci, când ocrotește pacea unui neam întreg!
 Sabia-ți obladuește c'o divină strălucire,
 Mii de suflete creștine, pentru-a noastră fericire...

Dar vrăjmașii-abia așteaptă... Cei pe care i-ai înfrânt,
Musulmanii, Sarasinii, vor eși ca din pământ:
Pecenegii, Sirienii, toți Arabii, toți barbarii
Iși vor prăvăli potopul valuri-valuri spre fruntarii,
Toată Asia păgână va sări peste zăgaz,
Când va ști că nu mai este brațul marelui viteaz!...

NICEPHOR

Sunt viteji destui pe care, biruința îi așteaptă...

THEOPHANA

Unul e biruitorul Focas, mâna mea cea dreaptă!...
Pentru Marele Nicephor altă soartă eu concep:
Vreau ca cel ce-a 'nfrânt Emirii de la Creta și' Alep
Și-a salvat Impărăția prin victorii strălucite,
Să primească toată slava Monarhiei fericite...
Intr'o mare sărbătoare, vreau ca'ntreg Imperiul meu
Să slăvească pe Nicephor ca pe-un falnic Bazileu...
Sub egeica lumină ocrotită de furtună,
Vreau ca oastea și norodul să se buce're'mpreună;
Vreau, prin trâmbițe de aur, să vestesc întregul Stat
Că'nălțat pe tron cu mine, Focas, este Impărat!...

NICEPHOR

Doamne! Niciodată, Doamne, n'am avut mai grea ispită;
Incerarea e prea mare pentru-o minte umilită...
N'am visat măririi... Viața cu puțin m'a mulțumit...
N'am râvnit mai mult, Stăpâne, decât ce mi-a hărăzit;
Am simțit o datorie să duc lupta pentru tine...
De-am purtat în lungi războaie crucea oștilor creștine,

E c'am vrut de Tine, Doamne, să m'apropii ne'ncetat;
 De Dumnezeasca slavă mi-este sufletul 'nsetat...
 Mântuește-mă, Augusto, de-o strălucitoare fală;
 Purpura mai grea atârnă decât haina monahală!

THEOPHANA

Purpura, ce stă pe-un umăr falnic de Imperator,
 Este sarcina divină de-a conduce un popor!...
 Și-al ei fald, care 'ntrupează bazileica povară
 Sue sufletul la ceruri ca o aripă ușoară...
 Să ocârmuiești norodul, să-i fii sabie și scut,
 Impărat să fii, O! Focas, Dumnezeu din cer a vrut!
 Viața ta este condusă de o mistică menire,
 E un drept ce-ți dăruiește falnica Dumnezeire,
 E un semn suprem pe care ți-l arată Dumnezeu
 Că mai sfânt decât monahul e Divinul Bazileu!

NICEPHOR

Bazileu!... Atâta slavă sufletul îmi copleșește...
 Gândul de-a domni mă 'nghiață, mintea mi se rătăcește,
 Strălucirea înspăimântă bietu-mi suflet istovit...
 De a lumii vanitate am voit să fiu ferit!
 Vrut-am, desbrăcat de-armura pământestilor păcate,
 Să-mi trăesc amurgul vieții, singur, în pustietate,
 Trupul să-mi hrănesc cu ierburi, să beau apă din izvor
 Și sărac de-ori-ce podoabe să-mi înalț înfloritor
 Sufletul către lumina sfântă și fără prihană...
 Doamne, dacă'n viața asta ori și ce mărire-i vană,
 Dacă-s frunze spulberate strălucirile lumești,
 Pentru ce cu-atâta slavă pe-al tău rob îl ispitești?

Pentru ce mi-ascunzi, Părinte, calea cea adevărată?
 Bazileu !.. Menire sacră, rece și autocrată...
 Stând pe treapta cea mai naltă, ce nu cutezam s'o sper,
 Nu știu dacă mă apropii sau mă depărtez de cer !...
 Limpezește-mi, o ! Stăpâne, noaptea gândurilor mele ;
 Mi-este frică de mărire... Purpura cu falduri grele
 Simt că'mi înceleștează trupul gârbov și neputincios ;
 Mi-este frică de sclipirea și de fastul majestos ;
 Mi-este frică de mărire, făr-o mână care-alină,
 Făr-o inimă să bată lângă inima-mi streină,
 Făr-o față să-mi surâdă... Dac-așa mi-ai hărăzit,
 Doamne, luminează-mi calea sufletului rătăcit !..

THEOPHANA

Ca o tainică dovadă a poruncilor divine
 Dumnezeu a pus un suflet să vibreze lângă tine...
 E un suflet de femeie ce se'nalță ca un crin
 Să-ți împodobească viața, printr'un minunat destin,
 E o inimă ce bate izolată, prin mărire,
 Fără seamăn de curată, cu o singură menire..

NICEPHOR

De când mi-a murit soția, fiindcă Dumnezeu a vrut,
 Nici o față de femeie, ochii mei, n'au cunoscut ;
 Am fugit de-orice femeie ca de-o tainică ispită,
 Iar ispita se 'nspăimântă de făptura-mi chinuită !..

THEOPHANA

În zadar de-acea femeie, Focăs, vrei să te ferești !

NICEPHOR

Cerul mă ferește...

THEOPHANA

Cerul te-a trimis s'o întâlnești!...
Nicephor acea femeie este-aici... Iți stă în față!...

NICEPHOR

Cum! Augusta?

THEOPHANA

Da! E-Augusta ce te chiamă azi la viață!...
La măririi! La slavă! Este glasul sufletului meu
Care-ți strigă: iată darul hărăzit de Dumnezeu!..
Iată tronul! Iată sceptrul și poruncile divine!
Ești Asociatul stemei Monarhiei Bizantine!
După datină și lege te aleg Imperator!

NICEPHOR

Glasul tău vrăjit, Stăpână, ca într'un vis mântuitor,
Un balsam divin revarsă peste trista mea viață;
Ochii tăi îmi luminează gândul ca o dimineață
De Aprilie, ce 'mbată cu mireme și lumini...
Un cer nou cu sfinte raze văd în ochi tăi senini...
Trupul tău împarte-arama florilor de iasomie
Ca o binecuvântare peste-o insulă pustie...
Ești atâta de frumoasă încât sufletu-mi robit
Șovăe să te slăvească... Niciodată n'am privit

Imbinare mai egală a podoabelor divine:
 Toată frumusețea lumii cântă întrupată'n tine!..
 Binecuvântare Ție, Doamne, că m'ai limpezit!
 Orb am fost și văd lumina! Surd am fost și rătăcit
 Și-aud vocea ta sublimă și văd limpede-a mea cale...
 Printr'o magică minune slava frumuseței Tale
 Săvârșind o taină sfântă, către stemă m'a 'ndreptat!
 Fii slăvită'n veci, Augusto... Doamne! Fii glorificat!..
 Simt, pentru întâia oară, lumea cea adevărată;
 Simt în piept o viață nouă, falnică și minunată,
 Simt ursita ce spre tine a voit a mă 'ndreptă,
 Serafim din cer sau demon, facă-se voința ta!

(Nicephor îngenunchiază în fața Theophanei)

THEOPHANA

Voia Domnului din ceruri s'a 'mplinit!..

(S'aud afară glasuri de trâmbițe, vuet)

Ce 'nseamnă oare

Acest strigăt lung de surle, și această grea rumoare?

NICEPHOR

E semnalul de primejdii...

THEOPHANA

Parcă-i ziua cea de-apoi!

LEON BALANTES, GURGOS și alți STRATEGI

(intră inspăimântați)

BALANTES

Prea Mărită Bazilisă, răsvrătirea e în toi...
 Răsculații înălțat-au flamura mâniei crunte...
 Au sdrobit orice zăgazuri... Iosif Bringas le stă 'n frunte...
 Apărarea este slabă, cei mai credincioși soldați
 Din imperiala gardă, luptă printre răsculați...
 Iosif Bringas îi conduce... Vrea să 'nconjure palatul.
 Plebea și oștirea strigă: „să trăiască Împăratul
 Iosif Bringas!...”

NICEPHOR

Iosif Bringas!

THEOPHANA

A! Mișelul a 'ndrăznit...
 Vreau să pedepsesc amarnic pe-acest aprig răsvrătit!
 O! Nicephor, iată semnul, iată marea datorie,
 De-a scăpa și astă dată sfânta noastră Monarhie!...

NICEPHOR

Fiindcă Dumnezeu din ceruri, prin cuvântul lui divin,
 Hărăzitu-mi-a de-apururi pământescul meu destin,
 Vreau cu propria mea mână să sdrobesc usurpătorul...
 Ca să afle clerul, oastea, magistrații și poporul
 Ca un singur om păstrează drept divin de Bazileu...
 Și-acel om voit de-Augusta și ales de cer sunt eu,
 Împăratul Focas, șeful oștilor imperiale!

ATHANASE

(răsărind din mulțime)

Nicephor! Te pregătește să pornim pe sfânta cale!

NICEPHOR

O, Prea Sfinte Athanase, drumul meu este schimbat!

ATHANASE

Ți-a călcat făgăduința și cuvântul ce mi-ai dat?

THEOPHANA

Focas! Ții în mână soarta sfintei Monarhii creștine...

NICEPHOR

(trăgând paloșul înainte de a eși din scenă)

Athanase, du-te singur și te roagă pentru mine!

(Trâmbițele răsună puternic)

CORTINA

ACTUL II

ACTUL II

Apartamentul Bazilisei. La ridicarea cortinei, Theophana stă întinsă pe un divan acoperit de covoare și blănuri, iar la picioarele ei, Justina.

SCENA I

THEOPHANA, JUSTINA

JUSTINA

Nici o veste până astăzi?...

THEOPHANA

Nici o veste, nici un rând...

JUSTINA

Poate că Prea Strălucitul Nicephor va da'n curând.
O poruncă să se 'ntoarcă...

THEOPHANA

Visuri și nădejdi deșarte!...

Cine poate ști destinul?... Siria e-așa departe...

JUSTINA

Oare pentru ce, ilustrul Zimiskes, e exilat?

THEOPHANA

Fiindcă, Prea Slăvitul Focas, din senin, s'a supărat!
 Zimiskes avea comanda oștilor imperiale.
 Din Cilicia aridă... Iar centuriile sale
 Alungând pe-Arabi spre Tigru, străbăteau victorios,
 Sub stindardele creștine, câmpul sterp și secetos...
 Zimiskes privea cu fală cum în fața sa se frânge
 A Islamului trufie, pe Colina-Cea-de-Sânge!...
 Legiunile romane semănând pârjol și scrum,
 Supuneau biruitoare fortărețele din drum:
 Tarsul, Cidnus, și Masissa rând pe rând capitulară...
 Zimiskes se hotărâse să se 'ntoarcă și s'apară
 În Bizanț, cu prăzi bogate și trofee 'mpodobit...
 Când porunca imperială brusc pe cale l'a oprit.
 Zimiskes căzuse pradă unei uneltiri viclene;
 Nicephor îl exilase la hotare Siriene!...

JUSTINA

Ioan Zimiskes, Stăpână, e-un ostaș prea iscusit
 În știința strategiei, ca ceva să fi greșit.
 Toate faptele-i de arme pentru el stau mărturie...
 Alta-i pricina ce-aprinse a Cezarului mânie?

THEOPHANA

Ce anume?

JUSTINA

Bănuiala... Prea Slăvitul Impărat
 Poate că prin vre-o iscoadă tăinuită a aflat,

Ce nu trebuie să afle... Lumea este dușmănoasă...
 Mândra mea stăpână este tânără și prea frumoasă!
 Multe se vorbese la Curte și pe seama ori și cui...
 Iosif Bringas, printre sfetnici, are partizani destui,
 Bârftori dibaci, guri rele, meșteri pricepuți în toate,
 Ce-au șoptit ceva urechei Împăratului... Sau, poate
 Insuși Prea Slăvitul Cezar să fi 'ntrezărit ceva...
 Dragostea ce-i crește 'n suflet, patima, la vârsta sa,
 Tăinește-adânci primejdii, ca talazul crunt de mare...
 E periculoasă veșnic dragostea fără hotăre!
 Împăratul te privește ca pe o icoană...

THEOPHANA

Știu!...

Sub cenușa potolită stă jeraticul-cel viu...
 Împăratul mă iubește și iubirea-i mă'mpresoară
 Cu 'ngrijirea ce o are un avar pentr-o comoară!
 O iubire-apăsătoare străjuește 'n preajma mea...
 Împăratul mă iubește... O! dar ce iubire grea...
 Coplesită sunt de daruri: mari trofee, prăzi bogate,
 Țesături arabe, stofe de porfiră încrustate
 În Alep, podoabe rare, grămădite 'n jurul meu...
 Dar sclipirea lor nu poate să-mi alunge dorul greu...
 Fastul nu mă mai încântă... Sufletul îmi lânzezește...
 Nu mai simt nici o plăcere de când Zimiskes lipsește!

JUSTINA

Însă, de când Strălucitul Zimiskes stă exilat,
 Luminatu-s'a la față, Prea Slăvitul Împărat...
 Este mai blajin, mai darnic... Noru-i negru de pe frunte
 S'a împrăștiat, prin farmec... N'are ce să-l mai încrunte...

THEOPHANA

Bănuiala ce'i atribui nu prea cred să-l fi 'ndemnat
 Pe Nicephor să recurgă la un fapt necugetat...
 Când cunoaște-a mea dorință, ce i-a fost încredințată,
 Că pe Zimiskes voit-am să-l însor cu-a mea nepoată
 Atanais...

JUSTINA

O! Stăpână, Prea Slăvitul Nicephor;
 Are gând care pătrunde, are ochi prevăzător,
 Și ureche ce ascultă... E 'mboldit de gelozie...
 Impăratul te iubește... Speră ca să-i fii soție...

THEOPHANA

Dac-această gelozie fără noimă l'a îmboldit
 Pe Ioan să-l exileze, printr'un gest nechibzuit,
 Focas va vedea în mine un vrăjmaș, nu o femeec!
 Am voință neclintită!... Cel ce vrea în drum să-mi stee
 Il înfrunt și îl înlătur, fie lupta cât de grea...
 Pân-acum am fost deprinsă să-mi împun voința mea.
 Hotărâtu-m'am, Justino, grabnic să-i vorbesc pe față
 Lui Nicephor; cât mai grabnic... Mă cunoști, sunt îndrăzneată
 Atanais îmi oferă azi prilejul nemerit...
 Cer dreptate să se facă pentru cel nedreptățit
 Și nu cred, ca Suverană, să mai sufer vre-o 'nfruntare...

JUSTINA

Decât ori ce judecată, gelozia e mai tare!
 Mă 'ndoiesc ca Prea Slăvitul Focas să se dea învins...

THEOPHANA

Când în sufletu-mi, Justino, un dor tainic mi-am aprins,
 Nu sunt stavili și zăgazuri ci doar visuri mari și sfinte...
 Peste marele Imperiu vreau să cârmui ca 'nainte...
 Vreau ca Zimiskes să vie cât mai grabnic s'ar putea...
 Vreau ca Zimiskes să vie!... Asta e dorința mea!...
 Focas trebuie s'asculte... Ii voi cere, îi voi spune...
 Și amar va fi de dânsul dacă nu se va supune;
 Numai mulțumită mie Nicephor e Bazileu!
 Focas, vreau să fie sclavul care face ce vreau eu...
 Am visat să am în mână o uneltă, nu să fie
 Un satrap, care domnește singur peste Monarhie,
 Peste sfetnici, peste mine... Asta nu i-o 'ngăduiesc!
 Iar de nu va înțelege... A! Dar nici nu mă gândesc
 Că se va 'ntâmplă într'altfel... Intre Focas și'ntre mine
 O prăpastie s'ar face... Și'n prăpastie, știu bine
 Cine va cădea...

SCENA II

THEOPHANA, JUSTINA, apoi VASILE EUNUCUL și ZIMISKES

VASILE EUNUCUL (intrând)

Stăpână! Un călugăr prea smerit
 Ce-a sosit din Cezareea, cere-a fi îngăduit
 Să aducă, Prea Slăvitei, o cucernică solie...

THEOPHANA

A sosit din Cezareea, un călugăr?... Dar să vie
 Cât mai repede...

(Vasile Eunucl ese)

O! Doamne, de ar fi solul ce-l aştept...
 Ce nebună turburare!... Inima îmi bate'n piept...
 Biata-mi inimă, Justino, ca o pasăre se sbate...
 De la Zimiskes să fie?... O! ce presimţiri ciudate...

JUSTINA

De-i trimes din Cezareea de al inimei stăpân,
 O epistolă frumoasă va avea ascunsă'n sân!...

THEOPHANA

Uite, ard de nerăbdare... Trupul tot mi'l simt fierbinte.
 (Vasile Eunucul introduce pe Zimiskes, deghizat în călugăr, căruia,
 o glugă mare îi ascunde figura).

CĂLUGĂRUL

Glorie în veci, Augustei!

THEOPHANA

Mila cerului, părinte,
 Să te ocrotească... Spune-mi de la cine eşti trimes?
 Zici, că vii din Cezareea şi-ai o veste...
 (după ce Vasile Eunucul a eşit, Zimiskes îşi descoperă figura)
 Zimiskes!

ZIMISKES

O! Stăpână...

THEOPHANA

Presimțirea. care-mi cuprindea ființa,
Te apropiã, Ioane, și-mi măreã mai mult credința
Cã te voi vedeã... N'ai teamã... Suntem singuri amândoi...
Tu, Justino, stai de straje... Taina asta numai noi
O cunoaștem... Nimeni, altul!... Mai ales, îndepărtează
Ori ce iscodiri vielene, ce ne-ar bănuì... Fii treazã...

JUSTINA

Nici o grije să nu aibã, Prea Slãvita!..

(Justina iese).

SCENA III

THEOPHANA ZIMISKES

THEOPHANA

Dragul meu!

Cât mã simt de fericitã...

ZIMISKES

Mulțumesc lui Dumnezeu,
Ce-a voit, peste pustiuri, pașii să-mi călãuzeascã
Sã te pot vedeã...

THEOPHANA

Venit-ai din poruncã 'mpărăteascã?

ZIMISKES

Dintr'o singurã poruncã ce divin mã 'nsuflețea...
Nu puteam să 'ndur, Stãpãnã, dorul, umiliința grea,

Despărțirea de Augusta și dizgrația în care
 Mă vedeam căzut, când Focas mă trimise la hotare,
 Izgonit din fruntea oastei, de la Curte, jefuit
 De izbândă și de titluri, fără vină... Am sosit
 Să se hotărască 'n grabă soarta mea... Să cer dreptate!
 Să implor Senatul, Forul și suprema-ți bunătate...
 Am venit să lupt cu Focas!... Străbătut-am deghizat
 În călugăr, cuvioșii pretutindenea străbat;
 Și călăuzindu-mi gândul, năzuința și simțirea,
 Ca pe Magi, peste pustiuri, m'a 'ndrumat o stea: iubirea!

THEOPHANA

Dragul meu!.. Admir voința și avântul ne'ntrecut,
 Ce ți-au fost de călăuze.. O! Ioane, ai avut
 Un curaj nespus de mare... E aproape-o nebunie
 Să'ndrăznești să'nfrunți pe față a 'mpăratului mânie...
 Nicephor e-un suflet aprig, pătimaș, neînduplecat,
 Unde se deșteaptă asprul și fanaticul soldat
 Și — unde tot ce-a fost voință și-austeră, cumpătare
 Isbucnește să hrănească numai patima lui mare...
 Și această rătăcire de ascet evlavios
 Il orbește, îl preface în Cezar orgolios,
 Care spânzură și tae, surpă și nesocotește
 Legi și drepturi... În Imperiu numai Focas stăpânește!...

ZIMISKES

Dar această tiranie până când s'o suferim?
 L'am urcat pe culmea slavei, tot așa să-l prăvălim...
 Noi l-am sprijinit să poarte stema, sceptrul și mărirea,
 El îți sfarmă libertatea și-mi subscie izgonirea!

THEOPHANA

Dragostea, care ne leagă de-opotrivă pe-amândoi,
 Ne va da puteri sporite, ne va da avânturi noi!
 Ca păgânele altare dragostea de-apururi cere
 Jertfe mari și rugu-așteaptă larg prinosul de durere...
 Înțeleg a ta revoltă și mâhnirea ta o știu;
 Negru îmi pareà palatul, traiul negru și pustiu,
 Fără tine, doar cu doruri și cu vise amăgitoare,
 Singură 'n această rece, strălucită închisoare...
 Amărâtă, plictisită, turburată ne'ncetat
 De-a lui Nicephor iubire... Mi-e de ajuns... M'am săturat
 De făptura-i însetată, pătimașe și barbară
 Ce-a închis simțiri bigote într'o inimă avară...
 Care, îmbătat de slavă crede lesne-a căpătă
 Și iubirea Bazilisei... Când sunt doar a ta... a ta!

ZIMISKES

O! Divina mea stăpână...

TEOPHANA

Sunt a ta și fără tine
 Viața mi se pare stearpă și măririle meschine...
 Imi sacrifice tron și viață pentru-al nostru sfânt amor...
 Am zdrobit pe Josif Bringas, pot să'nfrunt pe Nicephor!

ZIMISKES

Față de nebuna-i râvnă și sălbatica-i cruzime
 Ridica-voi toți strategii, plebe, cler și nobilime...
 Focas vrut-a să mă piardă, eu voi ști să mă răzbun!..

THEOPHANA

Am întrezărit în Focas un deplin prieten bun,
 Un asociat destoinic, un tovarăș de domnie,
 Nu autocratul mândru ce dictează'n Monarhie
 Și-mi arată cu 'ndrăzneală drepturi de cuceritor...
 Nu amant l-am vrut pe Focas! Gestul lui e jignitor...

ZIMISKES

Pentru-această grea jignire, rod al nebuniei sale,
 Pentru marele-i orgoliu, care ni se 'nalță'n cale
 Vrând să ne sfărâme visul, o! Stăpână, brațul meu
 Se va ridica năpraznic... Jur pe bunul D-zeu
 Și pe-această spadă care nu greșește niciodată
 Că-i voi potoli de-apururi inima-i înveninată!

THEOPHANA

O! Ioane, n'aș vrea totuși să ne folosim pe loc
 De-o prea grabnică mânie, de-un asemenea mijloc...
 Și politica cea bună, în asemenea momente
 Este de a nu recurge la mijloace violente...
 Aș voi întâi pe Focas să-l înduplec prin cuvânt,
 Vreau să 'ncep prin vorbă bună...

ZIMISKES

Și de nu se dă înfrânt?...

THEOPHANA

Dacă vorba mea nu 'nvinge îndârjirea lui barbară,
 Vom alege altă cale...

ZIMISKES

(după câte-va clipe de gândire)

Focas trebuie să moară!

THEOPHANA

Focas trebuie să moară?..

ZIMISKES

Rolul lui este 'ncheiat!

THEOPHANA

Inima-mi abia așteaptă ceasul binecuvântat.
Ca să ne iubim în voce, să fim singuri împreună,
Și să-așez pe fruntea-ți mândră a 'mpăraților cunună!..
Să luăm măsuri în taină și să fim prevăzători
Nicephor are oștire credincioasă, slujitori...

ZIMISKES

Dar pe câți de mulți prieteni credincioși, Nicephor, are,
Tot mai multe cresc în juru-i spiritele adversare..
Nicephor nemulțumit-a pe călugări, pe prelați,
Pe străvechii lui tovarăși, ce privesc nemângâiați
Cum averi și daruri scumpe din belșug sunt închinat
Pentru grația Augustei. Toți monahii din cetate
Murmură. Cu-ambasadorii Nicephor se poartă rău..
Tot mai mult îndepărtat-a sftncii din jurul său;
Ingâmfat de marea-i slavă, grosolan peste măsură,
Focas și-a creat în juru-i doar nemulțumiri și ură!..

THEOPHANA

Tocmai de această cruntă ură să ne folosim...
Cu acești vrăjmași, în taină, trebuie să unelțim...

ZIMISKES

Ei vor întrupă, în umbră, conspirația cea mare
Din al cărui sân eși-va, pentru-a Statului salvare,
Cel ce despica-va țeasta fiorosului despot...

TEOPHANA

Pentru tine fac și asta!...

ZIMISKES

Să urzim acest complot
Cât mai grabnic... Ca Nicephor să nu prindă nici o veste...

THEOPHANA

Și-ai să mă iubești întruna?..

ZIMISKES

Falnică Stăpână peste
Inima-mi vei fi de-apururi....

THEOPHANA

Vreau să fi pe veci al meu
Când Nicephor va dispărea și când fi-vei Bazileu!

ZIMISKES

Da! Să țesem cât mai fină a complotului urzeală;
 Să urzim în umbră totul... Vreau ca nici o bănuială,
 Să nu cadă-asupra noastră, și din sângele vărsat
 Nici un strop să nu ne-atingă, nici o urmă de păcat...

THEOPHANA

O! Palatu-acesta și cu tainice unghere
 Unde purpura ascunde doruri mari și-adânci mistere,
 Unde s'au născut speranțe și-au murit străvechi iubiri
 Ocroti-va 'n taină cea mai dulce dintre uneltiri...
 Uite-alcovul ne așteaptă cu divanuri damaschine,
 Cu țesături moi, cu blănuri de panteră... Pentru tine,
 Pentru dragostea eternă, pentru-acest divin elan,
 Ard suave în potire dulci esențe de Liban...
 Ard suave pentru tine, ca în temple-asiriene,
 Etiopiene-arome, și miresme nubiene...
 Iată Zimiskes, privește templul dragostei deschis!
 Te-așteptă de-atâta vreme tăinuind un singur vis,
 Visul purpurii, minutul cel mai dulce al iubirii...
 Pentru el jerfit-am zilnic chiparoșii, trandafirii!
 Pe covorul de petale, unde te-am dorit mereu,
 Pătimaș, cu brațe albe, vreau să leg pe robul meu!

ZIMISKES

Pe-ale tale brațe albe legănat cu frenezie;
 In robia lor, Divino, ași rămâne-o veșnicie!

(O ia în brațe și o duce în apartamentul Purpurei).

CORTINA

T A B L O U L II

SCENA IV

VASILE EUNUCUL, NICEPHOR, DOI SLUJITORI
(aducând o ladă grea)

VASILE EUNUCUL

Prea Slăvitule Nicephor, Bazilissa nu-i acasă,
Dar se va întoarce grabnic...

NICEPHOR

Iată lada prețioasă!

Poți ca s'o deschizi...

VASILE EUNUCUL

Slăvite, par'că, mi s'a luat privirea..
Parcă s'a surpat tot cerul sfărâmându-și strălucirea
În smaralde, în safire, și 'n văpăi de diamant!..

NICEPHOR

E un dar, precum se vede, demn de-un Împărat-amant!
Brâul ce-l purtă pe șolduri, cea mai falnică femee
Din Alep, podoabă rară; o magnifică trofee
Din comorile vestite ale Marelui Emir,
Edoleh-Seif-Arabul... Iată minunatul șir
De mărgăritare albe de Ceilan, o strălucită
Salbă, ce-o purtă pe sânuri, baiadera favorită...
Iată-acum și-o diademă, toată'n bulgări de rubin
Prinși în broderii de aur, încadrați cu peruzele,
Ce vor prea mări de-apururi slava biruinței mele!

VASILE EUNUCUL

Doamne, minunate daruri hărăzitu-le-ai prinos...
Sfintei Mănăstiri din Athos și prea sfântului Cristos...
Se vor bucură părinții de podoabele 'nehinate.

NICEPHOR

Dar aceste minunate daruri nu sunt destinate
Prea sfințitelor biserici... Tot acest prinos măreț
E menit să 'mpodobească prin neprețuitu-i preț,
Strălucita frumusețe fără seamăn, fără vină,
A pioasei Bazilise, întruparea cea divină,
Slava purpurei și crinul cel mai alb de pe pământ..
Către ea se 'nalță astăzi jertfa darului meu sfânt!

VASILE EUNUCUL

Darul este pentru-Augusta?...

NICEPHOR

Marile trofee-arabe,
Toate-aceste scumpe daruri și magnifice podoabe
Le aduc prinos Augustei... Iată mândrul lor destin!
Theophana e icoana către care azi mă 'nehin...

VASILE EUNUCUL

Slavă și mărire-Augusteii!... Dar puternice Stăpâne...
Mănăstirile din Athos văduvite vor rămâne
De aceste mari podoabe?... Oare nu le-ai hărăzit
Mănăstirilor din Athos?...

NICEPHOR

Generos l-am dăruit
 Pe piosul Athanase, și prea sfintelor Altare
 Le-am trimes bogate seule, nestemate, lampadare
 De argint și aur, stofe de Damasc, țesute'n fir!
 Sfintei Mănăstiri din Athos închinat-am un potir
 Incrustat cu matostate și-am plătit pioase dăjdii:
 Chihlibar pentru mătânii, purpură pentru odăjdii,
 Vin de Chios în burdufuri, vechi potire de Corint,
 Mirodenii pentru jertfă și cădelnițe de-argint...
 Vreau în schimbul lor și după rostul datinei creștine
 Ca monahii și părinții să se roage pentru mine,
 Să-și coboare asupra-mi mila, cerul binecuvântat,
 Dacă prin iubirea aceasta săvârșit-am vre-un păcat!

VASILE EUNUCUL

Se va pomeni prin veacuri slava dărnicii tale!

NICEPHOR

Toate darurile mele sunt pioase osanale
 Înălțate către-Augusta!...

VASILE EUNUCUL

Prea slăvitule Monarh,
 Glorie de-apururi!...

NICEPHOR

Iată Prea Înaltul Patriarh...

(Patriarhul Poliect intră. Vasile Eunucul se pleacă în fața lui, apoi ese).

SCENA V

NICEPHOR, PATRIARHUL POLIECT

PATRIARHUL

Domnul să coboare-asupra-ți toate harurile sfinte
Bine credincios și falnic Bazileu!

NICEPHOR

Poftim Părinte

Poliect... Cu nerăbdare te-așteptam. Vreau să-ți vorbesc...
Am pe suflet multe taine... Vreau să ți le-împărtășesc...
Și te rog să-mi fii duhovnic la aceste spovedanii...

PATRIARHUL

Te ascult cu luare-aminte...

NICEPHOR

Mai întâi încep prin danii...

Mă 'ngrijește veșnic soarta bieților monahi creștini;
Am în Lidia, Prea Sfinte, o pădure de măslini...
Vreau cu latifundiu-acesta să 'nzestrez Patriahatul,
Ca monahul să-și găsească pâinea zilnică și patul...
Sunt săraci cei ce se roagă și lui Dumnezeu slujesc
Și la cei săraci, Părinte, totdeauna mă gândesc...

PATRIARHUL

Dovedit-ai totdeauna rodnică mărinimie
Prea 'nțeleptule Nicephor, căci această-avuție
Nu Bisericii o dăruie, ci lui Dumnezeu din cer!...
Gândul piere, vorba piere, trupul este efemer,

Dar aceia ce rămâne dintr'un om e fapta bună :
 Ea îl ocrotește 'n ceruri și cu slavă-l 'ncunună...
 Omul e plecat spre rele, spre păcate, spre momeli ;
 Cel mai vrednic, cel mai tare e 'nelinat în spre greșeli.
 Și cu greu o faptă bună pe pământ se săvârșește,
 Inșă cel ce-a săvârșit-o pentru veci se'mpodobește !
 Răul diavol ispitește chiar pe cei mai înțelepți ;
 Suntem oameni... Și păcatul vine fără să te-aștepți..
 Inșă faptă bună este scutul sufletelor noastre !

NICEPHOR

Vița-i grea, Inalt Prea Sfinte, pentru suflete sihastre...
 De când mi-a murit soția și-i amar de vremi de-atunci,
 Cu smerenie 'mplinit-am ale Domnului porunci !
 Și-am trăit Inalt Prea Sfinte, traiul vieții monahale ;
 Cerul înșă, n'a vrut singur să trăesc... Mi-a scos 'n cale
 O tovarășe de viață, heruvim Dumnezeesc...
 Vreau viața mea, Părinte, cu viața-i s'o unesc !

PATRIARHUL (îngrijorat)

Să te 'nsori a doua oară ?

NICEPHOR

Este văduvă ca mine
 Și ne leag-aceeaș soartă și aceleași mari destine...

PATRIARHUL

Este văduvă?...

NICEPHOR

Prea Sfinte, este-Augusta !

PATRIARHUL

Sunt uimit...

Să te 'nsori cu Theophana?... In deajuns ai chibzuit?
 Ai trăit, Prea Strălucite, în duhovnicească viață
 Și te-ai pregătit ca vrednic Domnului să-i stai în față...
 E păcat de-atâta râvnă risipită în zadar:
 Să-ți păstrezi întregul suflet sfânt, și însetat de har,
 Să postești, să bați mătâni pentru Cel Atot-Putinte
 Ca ispita să te 'nfrângă...

NICEPHOR

O iubesc, Inalt Prea Sfinte!

O iubesc... Mă simt pe lume fără sreașem și stingher...
 Și de-aceia, O! Părinte, te-am chemat să vii, să-ți cer
 Sprijinul, s'ascuți cum bate inima-mi, să-mi mântui rana..
 Vreau mărirea, sceptrul, traiul să le'mpart cu Theophana..
 Vreau destinul meu, Părinte, să-l unesc cu-al ei destin...
 O iubesc pe Theophana și mi-e sufletul senin...
 Nu ispita mă 'nvinge, ci năvalnica iubire!

PATRIARHUL

Înțeleg, Ilustre Focas, omeneasca ta pornire...
 E-o târzie vâlvătaie ce s'aprinde 'n trupul tău,
 Ațâțată, fără veste, poate, de vre-un cuget rău...!
 Inșă omul sfânt alungă orice șubredă 'nclinare;
 Înțeleptul totdeauna, trebuie să fie tare,
 Să înfrângă'n trup și 'n cuget ori ce tainice porniri,
 Să respingă, să alunge ale Iadului momiri!..
 Căile adevărate grele sunt și-anevoioase..
 Ai umblat pe drumuri sfinte, ai avut simțiri pioase:

Veşnic căutând pe Domnul ai umblat pe drumul drept
 Şi ai dus o 'ntreagă viaţă de om sfânt şi înţelept,
 Iar cu sufletul şi trupul ai trăit în curăţie...
 Văduvia te opreşte de a mai avea soţie!
 Sufletele celor vrednici, ce pe Dumnezeu slujesc,
 Ingrădite-s de canoane şi canoanele te-opresc...

NICEPHOR

Cum? Canoanele, Părinte, mi se pun simţirei stavili,
 Vechile scripturi creştine, ale-Apostolilor pravili,
 Mi se pun zăgaz iubirei mele, visului meu rar,
 Când aduc a mea iubire ca o floare la altar?...

PATRIARHUL

E-o iubire vinovată!...

NICEPHOR

Să iubeşti, să fie-o vină?...
 Apostolica scriptură, sfânta Biblie creştină,
 Inimei se 'mpotriveşte?... Dar canoanele sunt legi,
 Legi făcute..

PATRIARHUL

Legi divine!

NICEPHOR

O! când nu vrei să 'nţelegi,
 Ce-i o inimă, Părinte, când e'o rece îngrădire
 De canoane, stingi elanul ce palpită'ntr'o iubire,

E să stăvilești credința și să surpi ce-i sfânt și bun...
 Dar canoanelor acestea, să-ți spun drept, nu mă supun!
 Nu-mi subjug-a mea simțire unei rânduri neroade...
 Și canoanele acestea ticluite prin Sinoade,
 Gând obscur și fără noimă, legiuri ce mucezesc,
 Am să le preschimb pe toate prin rescript împărătesc!

PATRIARHUL

Glasul Domnului, Nicephor, prin canoane poruncește!...

NICEPHOR

Glasul Domnului prin glasul sfânt al inimei vorbește!

PATRIARHUL

Glasul inimei e glasul cel viclean! Păcătuiești,
 Dac-a Domnului voință te 'ncumeți s'o tălmăcești!...
 Să schimbi pravilele sfinte, nu-i dovada chibzuinții,
 Când la ele-au scris Martirii, Patriarhii și Părinții...
 Și 'mpotriva lor, O! Focas, e-un păcat să te ridici!

NICEPHOR

Evanghelia e mare, dar canoanele sunt mici...

PATRIARHUL

Sfânta Domnului voință e bisericasca lege;
 Pravila e neclintită.... Om de rând sau falnic rege,
 Nimeni n'ar putea s'o schimbe decât numai Dumnezeu!
 Iară eu sunt stâlp de straje!....

NICEPHOR

După Dumnezeu sunt eu!
 Vreau ca toți să se supună, Magistrați, Oșteni și Clerici,
 Senatori, Strategii, Magiștri, Municipii, și Biserici...
 Eu sunt legea din porunca Celui ce veghează sus;
 Eu sunt legea... Bazileul și Ostașul lui Isus...
 Iar Isus purtat-a 'n suflet cea mai mare 'ngăduire,
 Cea mai darnică iubire....

PATRIARHUL

Rătăcire! Rătăcire!

NICEPHOR

O! Iubire nesfârșită, dulce fior etern și sfânt!...
 Limpede isvor de munte și talaz în veji ne'nfrânt,
 Pasăre de cuib legată, armonie primitivă,
 Ritm ce 'mbină două inimi să palpate de-opotrivă...
 Rătăcire sunt aceste mari și generoase legi?
 Să le stai de-acurmezișul e să nu le înțelegi!
 E să'mpiedici să 'nflorească trandafirul și glicina;
 E să stăvilești talazul, e să stăvilești lumina,
 E să'mpiedici rostul vieții, mersul ei spre apogeu
 Și'n a inimei simțire să ucizi pe Dumnezeu...
 Asta-i crima-adevărată, rod al minței înclăcite!
 O! canoanele sunt bune când sunt bine tălmăcite...
 Cei care iubesc, Părinte, niciodată nu greșesc!
 Sunt un om, Înalt Prea Sfinte, și vreau viața s'o trăiesc
 Ca toți oamenii, că vechii Impărați... Sfânta Scriptură
 Nu înlătură iubirea, printr'un larg puhoi de ură,

Nici nu 'mpiedică viața să-și urmeze cursu-i drept...
 Nu e nici o făr-de lege să porți dragostea în piept;
 Au acela ce iubit-a și-a slăvit pe Sulamita,
 Cel cu sute de neveste, Solomon, păcătit-a?
 David, când și-a luat fecioară fragedă, deși bătrân,
 A păcătit, Prea Sfinte, c'a simțit-o lângă sân?...
 Legea firii este legea Domnului, din vremi străbune;
 Ce-i firesc e sfânt pe lume, restul e deșertăciune...
 Inima-mi este curată și ca Impărat creștin,
 Am un drept suprem în viață și-mi cer dreptul meu divin,
 Dreptul inimei, iubirea, ce-o înalț către altarę!
 Și te rog să-mi dai, Părinte, sfânta binecuvântare...

Patriarhul

Asta e peste putință, Prea Slăvite Nicephor...
 Peste pravili și canoane sunt supremul păzitor...
 Iar prea sfintele canoane sunt etern ne'nduplecate!...
 Tot ce scrie 'n legea sfântă sunt porunci de Domnul date...
 Văduvia te oprește să te 'nsori, ai fost ascet;
 Pe cât știi mai ești și nașul unui porfirogenet,
 Deci ești ruda Theophanei. Ceri nevrednică unire...
 Iar Biserica opune absolută 'mpotrivire!...
 Prin canoane-ascult cuvântul glasului Dumnezeuesc...
 Pravila e hotărîtă, iară eu mă 'mpotrivesc!

Nicephor

A! Te'mpotrivești, Părinte, să-mi dai binecuvântarea?
 Ai uitat, pe cât se vede, binele și înzestrarea
 Ce-am făcut sfintei Biserici?... Văd că'n loc să te înduri,
 Ridici ziduri de canoane, munți de legi și de scripturi...

O! n'ai priceput, Prea Sfinte, tâleul Bibliei creștine.
 Prăfuitele-ți canoane nu-s făcute pentru mine...
 Ingrădirele-ți absurde sunt doar colb și putregai...
 De-mi dai binecuvântarea ori de nu vrei să mi-o dai,
 Te vestesc că mi-o dau singur... și ca pildă, să se vadă
 Bazileica mea forță, pe voi, negri corbi de pradă,
 Ghiare lungi, flămânde pliscuri, am să vă desmoștenesc,
 Prea v'am îmbuibat întruna, de-astăzi nu vă mai hrănesc...
 Vă tai daniile toate, vă tai ori ce privilegiu,
 Vă tai ghiarele și pliscul....

PATRIARHUL

Săvârșești un sacrilegiu...
 Și sfidezi Dumnezeu când Biserica o'nfrunți!
 Nicephor, nu mă 'nspăimântă focul ochilor tăi crunți...
 Nu'mi înduplecă simțirea rătăcirea ta păgână;
 Tu, în mâna ta porți sceptru, eu am fulgerele'n mână...
 Teme-te, Monarh puternic, de puterea Celui sfânt,
 Slava ta e privitoare, pieritor al tău cuvânt,
 Iar trufia ta păgână ți-a mărit păcătuirea...
 Domnul Dumnezeu din ceruri să-ți îndrepte rătăcirea;
 Iar de azi, un an de zile, pentru-al tău trufaș impas
 Te opresc să calci hotarul sfântului iconostas!

(ese)

SCENA VI

NICEPHOR, THEOPHANA

NICEPHOR (singur)

Iată, cât de lesne 'n viață, sufletele se desbină...
 Vrea război, Inalt Prea Sfântul...

THEOPHANA (intrând)

A! Erai aici...

NICEPHOR

Divină

Bazilissă, către tine, tot avântu-mi sufletesc
Imi conduce veşnic pasul...

THEOPHANA

Tocmai vream să te'ntâlnesc...

Vream să stăm puţin de vorbă... Am să-ţi fac o rugăciune...
Ştiu că nu-mi refuzi nimica...

NICEPHOR

Voia mea ți se supune!

THEOPHANA

M'am gândit mereu și gândul chiar ți l-am împărtășit;
Vreau pe scumpa mea nepoată, Atanais, s'o mărit...

NICEPHOR

A! Firește... E și vremea... Atanais, mândra fată...
Să-i alegem soțul vrednic, potrivit cu-a ta nepoată...

THEOPHANA

O! I'a și ales, frumoasa... Ea iubește pe Ioan
Zimiskes...

NICEPHOR

Dar nu se poate... Amorosul ei elan
 Trebuie oprit în pripă... E-o alegere greșită...
 Să-i găsim un alt tovarăș... Vreau să fie fericită...
 Ioan Zimiskes, Augusto, nu-i de cât un exilat...

THEOPHANA

Poate fi chemat la Curte și să fie grațiat...
 Atanais îl iubește... Și apoi ce vină are?
 Ce-a greșit să fie vrednic de această exilare?

NICEPHOR

Zimiskes, o, Prea Slăvito, e-un curtean primejdios!
 Nesupus la nici o lege, răzvrătit, ambițios...
 Impotriva mea, în taină, uneltit-a gânduri rele!

THEOPHANA

Ai trecut, Prea Strălucite, peste drepturile mele...
 Zimiskes eră Curteanul meu și fără voia mea,
 Nu puteai să-i dai pedeapsă, o pedeapsă-atât de grea!
 Zimiskes, este Magistru demn de gloria străveche:
 E strateg de 'ntăia mână, e viteaz fără pereche,
 E un sfetnic de valoare și-un prieten devotat,
 În politică și'n lupte Zimiskes te-a ajutat,
 Pentru ce cu-atâta ură ai răspuns purtării sale?
 Pentru ce i-ai luat comanda oștilor imperiale,
 Și-l alungi, fără să-l judeci? Pentru ce?

NICEPHOR

Fiindcă-l iubești!

THEOPHANA

Cu ce drept îmi spui aceasta?...

NICEPHOR

Fiindcă știu că-l ocrotești...

Fiindcă te iubesc Augusto! Fiindcă tu ești pentru mine
 Viața toată și lumina cerului cu zări divine...
 Fiindcă tu ești visul falnic ce de-apururi mă uimează...
 Biblică grădină sfântă vreau să fii numai a mea...
 Doar a mea... In taină, singur, să culeg divine roade;
 Să te ții în veci ferită de-a privirilor iscoade;
 Insetat sunt de-al tău farmec ca de-un vin corintian;
 Mă îmbată-a ta făptură ca pădurea din Liban...
 Cu-aromatice miresme trupul tău mă ispitește,
 Tu ești Paradisul tainic ce viața-mi înflorește,
 Și'n lumina lui, Augusto, vreau tot sufletul să-mi scald...
 Aprig sângele meu strigă după sângele tău cald!
 Trupul meu îți chiamă trupul, laudele prea'nălțate,
 Toate cântecele slavei, toate sfintele-aromate
 Către tine se ridică cu întraripat avânt
 Spre isvorul frumuseții cel mai dulce, cel mai sfânt...
 A cântărilor cântare o înalt, stăpânei mele,
 Ți-aduc falnice trofee să te 'mbodobești cu ele...

(desfăcând lada cu daruri)

Iată daruri și podoabe!... Ție... Ție ți le 'nchin!...
 Diamante 'nflăcărate, aur perle și rubin,

Toate darurile lumii, tot ce-a născocit araba
 Artă, să răsari, Augusto, mândră ca Regina Sabba...
 Purpura din al meu sânge, smirna sufletului meu
 Îți jertfesc ca unui idol și ca unui Dumnezeu!...

(ingenunche)

Ce mai vrei când viața-mi toată la picioare ți-e 'nchinată?...

THEOPHANA

Vreau ca să ridici pedeapsa lui Ioan!...

NICEPHOR (se ridică)

A! Niciodată!...

Niciodată!... Nu pot asta... Nu! Să nu-mi mai pomenești...
 Presimțeam de multă vreme... O! de ce îmi chinuești
 Inima neîmpăcată rămânând cu nepăsarea
 Marmorei de Paros?... Poate că te 'ndupleci la vibrarea
 Unui suflet ce te cheamă... Poate, mâna ta de nea
 Ca un balsam să coboare alinând durerea mea...
 Poate bună, către bine, să-ți îndrepti a ta privire...

THEOPHANA (neînduplecată)

Zimiskes este întâia și e ultima-mi iubire!

NICEPHOR

O! nădejdi amăgitoare, sfărâmați-vă în piept,
 Sugrumați-vă durerea sub destinul cel nedrept,
 Suspinați înăbușite sub cumplitele ruine;
 Cerul nu-și va mai trimete nici o rază pentru mine...

Aripi frânte simt în suflet... Simt în pieptul meu sdrobot
 Cum întreg Erusalimul dragostei s'a prăbușit!...
 Numai Zimiskes pe lume, fericit se 'nvesește...
 Intrebatu-ți-ai vre-odată gândul, dacă te iubește
 Zimiskes?...

THEOPHANA

Mi-o spune veșnic inima...

NICEPHOR

O! Cum te-înșeli...

Ai putea să ai în suflet numai chinuri și 'ndoieli!
 Zimiskes, cu dibăcia-i și privirea-i ce scânteie,
 E în stare să iubească doar o singură femeie?...
 Sufletu-i de-amant îți este un ocean nestrăbătut;
 Tu-i iubești adâncu-i suflet, fără să-l fi cunoscut...
 Tu-i iubești privirea-i caldă, dar ca'n fund de cimitire
 Sute de iubiri defuncte dorm în dulcea lui privire,
 Sute de iubiri și sute de femei ce-a strâns la sân:
 Anadolieni brune cu ochi vii și trup păgân,
 Preotesele din slujba voluptății pământene,
 Ale Asiei fecioare, tainicele siriene,
 Frumusețea beduină, floarea tribului nomad,
 Curtezanele din Lesbos, din Damasc și din Bagdad,
 Odalisce capturate, baiadere din haremuri,
 Toate, toate-au fost iubite de Ioan... Nu te cutrămuri
 De atâta dărnicie de minciună și amor?
 Toate-au desmierdat pe mândrul Zimiskes la sânul lor...
 L-a primit întreg Bizanțul în discrete ginicee...
 Zimiskes să îndrăgească doar o singură femeie!
 Când în sufletul lui cântă al amorului elan
 Ca'ntr'o amforă creștină vinul epicurian...

Tu ești pentru el fiorul și plăcerea de-o clipită,
 Tu ești floarea ce-o culege și-o aruncă oflită,
 Tu ești cupa ce-o deșartă... O! te rog să mă ascuți
 Zimiskes nu te iubește!...

THEOPHANA (cu mânie)

Te oprese să-l mai insulti!...

E o josnică legendă care i s'atribuește...
 Sunt unica lui iubire... Mă iubește, mă iubește
 Mai presus de-ori ce pe lume! Zimiskes e sclavul meu
 Și pe inima lui mândră sunt stăpână numai eu,
 Cum stăpână sunt pe mine, în Imperiu sunt stăpână
 Și n'ași vrea să-ți fiu vrăjmașe!...

NICEPHOR

Ai uitat că țin în mână

A lui Zimiskes viață!.. Doar un semn să fac abia
 Și frumosu-i cap de-Arhanghel de pe umeri va cădea!...
 O! n'aș vrea să mă doboare desnădejdea mea sublimă...
 Mai e vreme să împiedici ca o inutilă crimă
 Să'ntineze cu prihană simțământul meu curat,
 Fiindcă numai eu pe lume te iubesc cu-adevărat!

THEOPHANA

Mă iubești? Mi-ai dovedit-o cu această grea jienire!...
 Mă'ngrozește-amenințarea, mă'ngrozește-a ta iubire.
 Tot asemenea ar face ori și ce satrap brutal...
 Dar e timp să-ți vii în fire. E un simțământ fatal
 Ce te'mpinge la dezastru... Nicephor, ia seama bine,
 Pe Ioan batjocorindu-l, mă batjocorești pe mine,

M'ai jicnit destul cu vorba și cu rătăcirea ta,
 Când îmi dai ce n'am nevoie și-mi pretinzi ce nu-ți pot da...
 In zadar încerci Nicephor ca să-mi ispitești simțirea,
 Cu trofee și podoabe... Nu-mi vând visul și iubirea!..
 Nu-mi vând inima și trupul... Nicephor te'ncerci în van...
 Trup și suflet, gând, simțire, toată sunt a lui Ioan!..
 Pentru tine n'am de-acuma de cât scârba și disprețul
 Pentru 'ntreaga ta făptură, pentru fapta-ți, pentru prețul
 Ce-l asvârlă negustorul, pentru 'ntreg nababu-ți dar...

NICEPHOR

Theophana!...

THEOPHANA

E-o purtare de centurion barbar!..
 Darurile tale toate, nestemate și trofee,
 Pradă smulsă în măceluri, de pe sânuri de femeie,
 Mi-ar mânji de-apururi trupul... E o pradă de pirat...
 Simt cum picură din ele stropi de sânge masacrat!

NICEPHOR

Darul meu e rupt din suflet..., Nu-mi vorbi așa... Aiibi milă...

THEOPHANA

Mă desgustă-a ta făptură monstruoasă, de reptilă...

NICEPHOR

Theophana...

THEOPHANA

Mă'ngrozește chipu-ți negru și ciuntit
 Și întreaga ta persoană de libert îmbogățit!..

(asvârlind darurile)

Ia-ți ploconul... Ia-ți, de-aicea, cioburile selipitoare!..

NICEPHOR

Theophana !... Theophana !... Ce amăgire 'ngrozitoare !

THEOPHANA

Ți-am dat plata cuvenită !...

NICEPHOR

Din ce culme mă scobor?...

Eu sunt cel ce-a 'nfrânt Emirii? Eu sunt Focas Nicephor?

O femeie nu se roagă... Dragostea se cucerește. !..

Sunt puternic... Iau prin forță tot ce mi se'mpotrivește...

Sunt stăpân ! Sunt Bazileul care face tot ce vrea !

Cu palât, cu 'mpărăteasă, ți u Bizanțu 'n mâna mea ..

THEOPHANA

Nu te-apropiă de mine. .

NICEPHOR

Ești a mea. a mea de-acuma ..

THEOPHANA

Indrăznești...

NICEPHOR

Al meu e trupul alb și sclipitor ca spuma

Mărilor... Ai mei sunt ochii plini de patimi... Sunt ai mei

Sânii calzi ce sub podoabe stau ca niște porumbei

Ce robiți îi prind în mână și îi simt cum bat năvalnici...

Sunt ai mei rotunzii umeri albi, imaculați și falnici...

THEOPHANA

Indrăzneț nebun !...

NICEPHOR

Al meu e șoldul ce mă ispitea...

Gura, ochii, părul, toată ești a mea, a mea, a mea...

Vreau să mă 'mbăt de 'ntreaga ta făptură, de parfumul
Sufletului tău !...

THEOPHANA (sbătându-se)

Mă'năbuși !... A ! Dă-mi drumul ! A ! dă-mi drumul !

NICEPHOR

Gura ta șirag de perle și nectar necunoscut,

Frumusețea ta divină, vreau s'o sorb într'un sărut !

THEOPHANA (sbătându-se)

Imi frânger mâinile..

(Theophana într'o încordare supremă își desface mâinile și
le infige în figura lui Nicephor)

NICEPHOR (urlând de durere)

A ! Demon, spintecă-mi figura slută !...

A ! Așa ! Despică-mi fața !... Sfășie-mă !...

THEOPHANA (isbutind să scape)

Brută ! Brută !

(Theophana fuge din scenă. Nicephor cade cu fața pe
treptelē jilțului)

CORTINA

ACTUL III

ACTUL III

Anticamera Impăratului. Acelaș fast și aceeași somptuozitate. Icoane. Sub icoana lui Isus un divan mic acoperit cu blănuri. Printre colonade se zăresc camera de culcare și alcovul Impăratului. La ridicarea cortinei Strategii Isak Baram și Teodor Arapul stau de vorbă. Afară, furtună mare. Vuet de vânt. Fulgere.

SCENA I

ISAK BARAM, TEODOR ARAPUL

STRATEGUL BARAM

Inspăimântătoare noapte...

STRATEGUL TEODOR

Toate forțele naturii
Și-au deslănțuit urgia... Parcă zeci de mii de furii
Se reped peste cetate vrând să nimicească tot...

STRATEGUL BARAM

Parcă noaptea și furtuna s'au unit ca 'ntr'un complot..

STRATEGUL TEODOR

Negre valurile mării spumegă de vijelie...

(Inchid fereastra)

Vremea trece... Iar Balante până — acum putea să vie...

STRATEGUL BARAM

Parc'aud un glas...

STRATEGUL TEODOR

E vântul printre turnurile vechi...

STRATEGUL BARAM

Să vorbim încet.. Palatul are tainice urechi...
Impăratul, într'o clipă, poate fi aici...

STRATEGUL TEODOR

Satrapul

Privighiază însuși garda... Dar să nu ne pierdem capul!...
Centurionii lui Sisinos ne sunt foarte devotați...

STRATEGUL BARAM

Căpitanii și Strategii sunt cu toți înstrăinați
De tiranul care-i poartă în războaie nesfârșite...
De atâtea expediții oștile sunt ostenite.
De podvezi și biruri grele tot Imperiu-i copleșit...
De argint, de grâu, de aur, Statul este jefuit;

Nu e pâine... Hipodromul stă închis... Norodul cere
Jocuri... Pântecele's goale... Plebea geme, țara piere...
Clerul murmură blesteme contra-acestui apostat!

STRATEGUL TEODOR

Iată Gurgos și Balante, care s'au înapoiat...

SCENA II

CEI DE SUS, Apoi STRATEGII GURGOS și BALANTE (intră repede)

STRATEGUL GURGOS

Bine v'am găsit prieteni!...

STRATEGUL TEODOR

Ei, ce vești ne-aduci, grăește...

Poți vorbi fără sfială...

STRATEGUL BARAM

Sfatul s'a ținut?

BALANTE

Firește!

Sfatul s'a ținut în taină, cum a fost orânduit...

Capii oastei și Strategii într'un suflet au sosit

Și-au jurat cu toți credință lui Ioan. Chiar astăseară

E luată hotărîrea ca tiranul să dispară...

Intr'o oră, cu-a lui ceată, Zimiskes va fi aici...

Au trecut de partea noastră cei mai devotați amici

Ai lui Focas; chiar Corinis, șeful găzilor barbare...
 I se smulge lui Nicephor cea din urmă apărare...
 Câștigați, Strategii Borgis și Sisinos sunt cu noi!
 Avem cizeci de centurii ce stau gata de război
 Dincolo pe țarm.. Așteaptă să le dăm numai semnalul...
 Poate chiar în clipa asta Zimiskes înfruntă valul;
 Și îndată ce la Curte gărzile se vor schimbă
 Va fi tot palatul-al nostru... Zimiskes, cu ceata sa
 Se vor strecură, în noapte, deghizați, printr'o intrare
 Tăinuită...

STRATEGUL BARAM

Să luăm seama, Nicephor, acolo, are
 Cea mai credincioasă pază...

STRATEGUL BALANTE

Cerul ni-e ocrotitor,
 Și avem de partea noastră un puternic ajutor:
 Bazilisa!

STRATEGUL BARAM

Bazilisa...?

BALANTE

Ea a uneltit complotul!
 Și cu multă'ndemânare va conduce 'n taină totul...
 Focas înfruntând voința clerului a'ngenuchiat
 Pe Augusta Theophana, și cu ea s'a cununat...
 Dar deși îi e soție, ea nu 'mpărtășește patul
 Cu Nicephor... Il urăște pân la moarte... Incruntatul

Focas, însă, o dorește și nă-lăjduie'n sfârșit
 Să obție dela dânsa tot ce'n tain-a năzuit...
 Ea va fi momeala dulce ce se 'ntinde'n astăseară
 Poftei lacomului Focas.. Ii e scris prin ea să piară!
 Dar să nu întindem vorba... Se găsesse spioni destui
 După cum palatul are și conspiratorii lui!
 Slujitorii lui Nicephor poate'n umbră priveghiază...

STRATEGUL GURGOS

Prevederea este bună...

STRATEGUL TEODOR

Impăratu 'ntârziază...

STRATEGUL BALANTE

Totuși se va'ntoarce... Insuși Impăratul ne-a chemat

STRATEGUL BARAM

Nu cumva vre-o iscodire...

STRATEGUL BALANTE

Bănuesc, să ținem sfat

De război...

STRATEGUL GURGOS

Tiranul, încă, jerfe noi ne pregătește!

STRATEGUL BARAM

Inotăm în bălți de sânge...

(afară sună trâmbițele)

STRATEGUL BALANTE

Sună surlele... Sosește

Bazileul!

SCENA III

CEI DE SUS, apoi intră NICEPHOR însoțit de STRATEGUL
SISINOS și de BUFON

BUFONUL

Prea Slăvite, sfetnicii îți sunt în păr!...

Adevărul e minciună și minciuna, adevăr!

Eu mă duc, de n'ai nevoie de părerile-mi supreme...

NICEPHOR (către Bufon)

De mi-o fi urît, la noapte, voi trimete să te cheme...

BUFONUL

Salve Cezare!... (ese)

NICEPHOR (către Sisinos)

Sisinos! Un complot a fost urzit

Impotriva mea... Știut-ai?.

SISINOS

O! Stăpâne Prea Slăvit,

Este-o veste ce acuma o aud întâia dată...
Garda mea veghează veșnic...

NICEPHOR (cu amărăciune)

Garda ta mi-e devotată!..

(bănuitor către Gurgos)

Dumneata, Magistre Gurgos, n'ai aflat nimic...

STRATEGUL GURGOS

Nimic...

NICEPHOR (către Balante)

Credinciosul meu Balante?...

STRATEGUL BALANTE

Doamne! Ce-aș putea să zic...

NICEPHOR

Nimeni, nimeni, vai! nu știe de această uneltire
S'ar părea că am în juru-mi doar credință și iubire...
Inșă, azi, conspiratorii sunt mai mulți decât socot.
Multe nume stau ascunse printre ei... Acest complot
Are rădăcini întinse, din oștirea'mperială,
Până 'n giniceu...

STRATEGUL SISINOS

Stăpâne, cred că e o bănuială...

NICEPHOR (cu energie)

Zimiskes lucrează 'n umbră... Zimiskes s'a strecurat
Fără veste, în cetate; poate chiar și în Palat...

Vreau să iau măsuri întinse să dobor această fiară;
Zimiskes îmi vrea peirea!... Vreau ca Zimiskes să piară!
Sfetnicii, mi-ați jurat credință!...

STRATEGUL BALANTE (cu mândrie)

Oare te'ndoiești de noi?...

NICEPHOR

Nu! N'am vrut să spun aceasta.. Am încredere în voi!

(intră Strategul Theofile)

Ce-i, Magistre Theofile? Văd în ochii tăi furtună..

STRATEGUL THEOPHILE

Prea Slăvite-aduc o veste care nu e tocmai bună...
Pandolf Cap-de-Fier și Otthon în Lombardia-au bătut
Pe-Abdila, strategul nostru!...

NICEPHOR

Să nu pierdem un minut...
Semețiilor barbare vreau pe loc că punem frâne...
A!... Voi 'njgheba o mare expediție...

STRATEGUL BALANTE

Stăpâne,

Prea Slăvit!... Voința-ți 'naltă e poruncă pentru noi...
Dar umila mea părere e că, astăzi, un război
Să-l purtăm pripit și 'n iarnă, nu ne-ar hărăzi izbândă,
Când în Siria-avem lupte.. Pecenegii stau la pândă..

Oastea nu e odihnită în de-ajuns.. Să așteptăm
Să renască primăvară și atunci să atacăm..

NICEPHOR

Pân la primăvară, Otthon, va ajunge sub cetate.

STRATEGUL BARAM

N'avem untdelemn, nici grâne, nici merinde adunate!....

NICEPHOR

Mănăstirile-au hambare largi cu untdelemn și grâu!..

STRATEGUL BARAM

Plebea veșnic cere pâine...

NICEPHOR

Plebea o voi ține 'n frâu.

Gloria armatei mele e prea veche și prea multă

S'o'ntineze doar o pată și să sufere-o insultă!

Slava Monarhiei noastre s'o păteze un barbar?...

Vreau să pedepsese pe Otton!... Voi plecă eu însumi chiar!..

(apoi cu carecare ezitare)

Ba nu! Eu rămân aicea!... Am lucrări mai importante

In palat... Veți merge singuri, sub comanda lui Balante;

Iară de va fi nevoie mai târziu de brațul meu,

Dacă Otton nu cedează, voi veni atunci eu!...

Dumnezeu să vă ajute să înscriși mărețe file...

Și-acuma sunteți liberi... A!... (către Theophile)

Magistre Theophile

Vreau să stam puțin de vorbă... Imi vei fi de ajutor!

STRATEGUL BALANTE

Viață lungă și mărire falnicului Nicephor!

(Strategii se înclină și es).

SCENA IV

NICEPHOR, STRATEGUL THEOPHILE

NICEPHOR (izbucnind)

Nu mai am credință'n nimeni și'n nimic... Presimt cum crește
Valul negru de trădare...

(După o mică pauză în timp ce furtuna vuește)

Auzit-ai cum mugește

Vântul?... Niciodată vântul parcă n'a mugit așa...
Parcă noaptea și furtuna s'au unit în contra mea!
Bate vânt din aripi negre ca o neagră presimțire...
Intr'o noapte tot ca asta am avut o prevestire...
Cercetam, în taină, garda... Zidu 'nalt și crenelat
Profilă fantoma-i sură peste ceru'negurat...
Marea spumegă și vântul ridică, tälazuri grele...
Rătăceam pe țärm sub cerul crunt și văduvit de stele;
Când aud un glas profetic ce ieșea ca din pământ,
Și-un blestem izbî urechea-mi și vui prelung în vânt:
„Nicephor înalți zădarnic strașnic zid de fortăreață,
„Un destin cumplit și tragic te pândește în viață...
„In zadar ridici zăgazuri, fier și piatră pân'la cer,
„Căci dușmanii tăi vor trece și prin piatră și prin fier...
„Iar destinaul ce năpraznic peste capul tău apasă
„Va veni să te lovească, în curând, la tine'n casă!“
Neguroasa prevestire sufletul mi-a străbătut,

M'am simțit străin și singur fără-odihnă, fără seut...
 Dumnezeu mă 'ndepărtează de la slava lui curată.
 Iar femeia 'n chip de demon înaintea mea s'arată;
 Focul patimei nebune îmi aprinde 'n trup scânteii,
 Și făptura Teophanei se sculptează 'n ochii mei...
 Indoială, îndoială!... Cine va putea să-mi dee
 Liniștea mântuitoare tulburată de-o femeie?
 Cine să-mi redea speranța?... Și de-ar fi numai atât...
 Chinul meu e mult mai mare. Am ajuns să fiu urât
 De prieteni, de călugări, de soldați... Intreg poporul
 Când mă vede își șoptește: „Iată, Iat-asupritorul!
 „Iat-acela care cere jertfe, sânge... Dumnezeu,
 Dumnezeu să-l pedepsească!...” Asta este chinul meu..
 Eri pe când treceam călare, cu suita, prin cetate,
 Niște mâini necunoscute și cu ură ridicate
 Mi-au lovit cu pietre, trupul... O! Am suferit-amar...
 Eu, biruitorul Focas, am fugit ca un tâlhar!
 Noaptea neagră mă'mpresoară; vijelia mă îngheață...
 Iată, iată ce rămâne dintr'o falnică viață!.. (După o mică pauză)
 Cercetat-ai tot palatul?...

THEOPHILE

Da Stăpâne, Prea Slăvit!..

NICEPHOR

Chiar alcovul Bazilissei?...

THEOPHILE

Nici o urmă n'am găsit...

Nici un trădător...

NICEPHOR

Și totuși, totuși este o urzeală...
Theophile stai de veghe...

THEOPHILE

Da stăpâne... (Theophile oase)

NICEPHOR (Singur)

Indoială !...

Nici o rază de lumină... Noapte!... noapte de catran...

(Privind icoana lui Isus. Ingeunuchiază)

Numai către tine, Doamne, către tine, sfânt liman
Năzuind spre mântuire și cu inima smerită,
Imi îndrept nădejdea frântă ca o aripă rănită...

(rugându-se)

Doamne! către marea-ți slavă îmi ridic neputincios

Fruntea mea cumplită izbită de-anatemă,

Către marea ta'ndurare nesfârșită, O! Cristos,

Înalț inima'nsetată de limanu-ți luminos

Către mila ta eternă și supremă!...

O! Isuse! Lumineaza-mi gândul, sufletul stingher,

Și mă scapă de-ale Iadului vedenii,

Ca pe Regii-Magi mă 'ndreaptă să pătrunz al tău mister

Dacă flacăra iubirei mă apropie de cer

Ori m'afundă în vârtoarile Gheenii...

Iară de-am greșit, Părinte, și-am trăit fără folos,

Intinat de marea-mi patimă păgână,

Ca pe Kain mă'ndepărtează respingând al meu prinos,

Și-alungându-mă, Stăpâne, ca pe-un vierme păcătos,

Cu-al tău fulger, prăvălește-mă'n țărână!

(După o mică pauză)

Parcă o lumină sfântă sufletul mi-a inundat...
Trupu-mi gârbov de povară, parcă-l simt mai ușurat...

(Având o viziune)

Cerul, cerul te trimite, O! Arhanghel de lumină!
Doamne! Doamne! Slavă Ție! Glorie în veci deplină!
Mântuiește-mă, Stăpâne!... O! Ce repede-ai pierit...
Glasul Domnului din ceruri prin cuvântu-ți mi-a grăit...
E dumnezeiasca milă ce'mi desvăluie cărarea;
Doamne! Tu nu vrei pieirea robului, ci îndreptarea!
Doamne, Doamne!...

(Intră Theophana)

SCENA VI.

NICEPHOR, THEOPHANA

THEOPHANA

A! Te turbur...

NICEPHOR

Mă rugam lui Dumnezeu!

THEOPHANA

Servitorii tăi, Nicephor, invadând palatul meu
Au venit să scotocească nu știi ce complot, în care
Mă credeai amestecată... Indrăzneala ta e mare,
Ca persoana Bazilisei, astfel, s'o batjocorești...
Insultând pe 'mpărăteasă, pe soția ta jicnești!

NICEPHOR

Spune-mi unde se ascunde Zimiskes!...

THEOPHANA

N'am nici o știre
Și nu sunt amestecată în pretinsa uneltire...

NICEPHOR

Sunt convins că ești părtașă !..

THEOPHANA

Cugetul mi-este curat !

(cu violenție ascunsă)

Ce ușor se umilește sufletul nevinovat...
Sunt zdrobită de durere... Stau de-atâtea luni stingheră...
Iscodită'n ori-ce clipă... M'ai făcut prizonieră...
Mi-ai luat ori și ce putere... Ca pe-o sclavă m'ai închis ;
Mi-ai luat drepturile mele, orice zâmbet, orice vis...
M'ai târît apoi cu forța la solemnă cununie,
Ca s'atrăgi asupra-mi cruntă a Bisericei mânie...

NICEPHOR

Am îndeplinit în formă protocolul bizantin !

THEOPHANA

Nu-ți ajunge-atâtea lacrimi, nu-ți ajunge,-atâta chin?
Imi atribuești o crimă dintr'o simplă bănuială...
O meschină jucărie sunt în mâna ta brutală...
Ce mai vrei să faci din mine? Nu ți-ai răzbunat de-ajuns?
Ce năpraznică tortură mai urzești? Ce gând ascuns

Îți mărește voluptatea urei să-mi jicnești ființa?
 Isgonește-mă, dă-mi moartea dacă vrei, nu umilința!
 Inima mi-este rănită, sufletul mi-este rănit!
 Poți să te mândrești de-acuma, Nicephor, ai biruit!
 Sunt în mâna ta învinsă și de ai mărinimie,
 Fă te rog să se sfârșească o durere-atât de vie!

NICEPHOR

Ai tu inimă? Simțire? Theophana, tu grăiești?..
 Ai putea și tu să suferi?.. O!.. Nu!.. Nu Mă amăgești..
 Ce mai cauți? Ești ispita!.. Te cunosc atât de bine!
 Cerul mi-a 'ntărit credința și mă apără de tine!

THEOPHANA

Rugăciunile-austere cugetul ți-au turburat..
 Limpezește-te Nicephor... Am venit cu gând curat..
 Am venit călăuzită de o singură dorință..
 Sunt adânc înduioșată de-a ta mare suferință!..
 Simt păreri de rău ca niște voci ce'n taină le auz;
 Pare'o rază îmi inundă noaptea gândului confuz..
 Ca un fel de remușcare simt în suflet... Vezi? Sunt bună
 Și-ți spun totul... Stăvilim-am toată patima-ți nebună
 Spre a stinge ori ce vâlvă, ori ce svon bănuitor
 Despre văduva augustă, despre cel biruitor..
 M'am împotrivit iubirei tale, nu din răutate,
 Ci să nu atrag asupra-ți pământeștile păcate,
 Să opresc mânia oarbă a Sinodului suprem..
 Patriarhul și monahii, cu spăimântător blestem
 Ne-am stigmatizat unirea!... Toată ura monahală
 Fâlfâia de-asupra noastră ca o pasăre fatală!..

Mi-a fost teamă, mi-a fost teamă de acești dârji apărători
 Ai candanelor, ce 'n umbră clocoteau răz!unători...
 Sufeream văzând cum crește focul care te devoră,
 Și-am voit să-ți fiu în viață o tovarășă, o soră,
 Căci știam cu câtă râvnă Domnului te-ai devotat...
 Te vedeam fără prihană ca pe-un sfânt adevărat!
 Și de-aceia, O, Nicephor, am respins a ta pornire...
 Inșă azi, când simt nevoie de atâta ocrotire,
 M'am gândit că-ți sunt soție și în suferința-ți grea,
 Ți aduc ca o răsplată inima și viața mea..

NICEPHOR

Inima-și a ta viață lui Ioan sunt închinat!

THEOPHANA

Nicephor! A mea simțire a 'ncetat de a mai bate
 Pentru Zimeskes... Avut-am un capriciu trecător...
 Un capriciu de femeie...

NICEPHOR

L'ai uitat ușor?

THEOPHANA

Nu mă îndepărtă Nicephor...

NICEPHOR

O! cărarea mea e alta...
 Dumnezeu mi-a arătat-o luminând-o din înalta

Și puternica lui Slavă!.. Nici un gând șovăitor
 Nu-mi va clătina ființa plină doar de un singur dor...
 Mântuirea sufletească de la ceruri, azi, îmi vine.
 Dacă Domnul te trimete să mă 'ncerce iar, prin tine,
 Sau dacă Satan voiește să m' atragă 'n fund de Iad,
 Mă momești în van, o! șarpe, ca în mreaja ta să cad...
 În zadar întinzi spre mine mărul poftelor păgâne;
 Mi-am înfrânt dorința 'n suflet, patimilor le-am pus frâne,
 Și de câte ori în cale-mi încerca-vei să răsari,
 Te resping pe veci, Satano, ca 'nțelepții cei mai tari!

THEOPHANA

E-o vicleană 'nvățătură, e-o nerodnică povață
 Ce te'ndeamnă să înlături tot ce-i mai frumos, în viață
 Să-ți sugrumi în piept simțirea, să-ți sfărâmi un vis iubit,
 Și să'ndepărtezi femeia pentru care-ai pățimit..
 E nomolul ce îneacă și ucide o scânfec...
 Nicephor, cunoști tu oare, ce-i un suflet de femeie?...
 Delicat ca o petală purtătoare de parfum,
 Adierea primăverii ți l'a asvârlit în drum;
 Ca o strună-armonioasă dintr'o harphă el vibrează,
 Plânge ca un strop de rouă, sau surâde ca o rază...
 Și-acest suflet de femeie gingaș, bun, înflorat,
 Il strivești acum, Nicephor, sub călcâiu-ți neîndurat..
 De-aș avea potop de lacrimi să-ți înduplec îndurarea
 Ai pricepe suferința-mi zilnică și desperarea;
 Ți-ai învinge nepăsarea... Ai pricepe chinul meu...

NICEPHOR

Am un singur vis pe lume: să iubesc pe Dumnezeu!

THEOPHANA

O! Fățarnice cuvinte... Vorbe searbede, meschine..
 Colb de pravilă, himeră... Te-ai gândit vreodată bine,
 Unde este oare rodul ce-l culegi pe urma lor?..
 Amăgire și minciună, țărni în veci ispititor,
 Fericiri făgăduite, fără să le ajungi vre-odată...
 Când în noi palpită viața roditoare și bogată:
 Iată! Iată. Paradisul se deschide 'n fața ta...
 Sunt frumoasă... Sunt frumoasă ca și Eva, nu-i așa?
 Sânul meu ascunde-arome... Te apropie... Culege
 Rodul ce-ai dorit atâta și ți-a fost oprit de lege...
 Ochii mei, umbrese, sub visuri, sfântul dragostei mister;
 Pe-ale mele brațe albe vino! vino să-ți ofer
 Liniștea și fericirea... Vino! vino și te'mbată...
 Sunt viața!.. Sunt iubirea!.. Sunt iubirea-adevărată!

NICEPHOR

Taină magică și sfântă, dulce-al inimei balsam,
 Fericirea și căderea izgonitului Adam!
 Dacă mintea mea se'ndreaptă spre suprema renunțare
 Inima mi se înfioară la eterna ta vibrație...
 Este vocea ta vrăjită, Theophana?.. Este vis?..
 Ori e Demonul ce-mi strigă că Gheena s'a deschis!
 Sfânt izvor de mântuire... O! iubire-adevărată,
 Către tine, către tine năzuit-am viața toată...
 Și acum, când vii la mine, nu știu, să te las să pleci?..
 Să te prind pe veci în brațe?.. Sau să te resping pe veci...
 Să te caut prin pustiri ars de soare și de sete,
 Ori să-mi las gândirea, ochii, sufletul să mi se'mbete,
 Theophana, de făptura ta, ce-mi înflorește 'n drum...

THEOPHANA

Rostul vieții: fericirea, este clipa cea de-acum!

NICEPHOR

Visul meu e fericirea și viața viitoare!...

THEOPHANA

Profețiile 's himere!...

NICEPHOR

Liniștea mântuitoare,
O dă cerul și scriptura...

THEOPHANA

Raiul este pe pământ!..
Hotărăște-te Nicephor, spune-mi ultimul cuvânt..
Nu lăsa să plec de-aicea, făr'un semn, o vorbă bună..
Fericirea viitoare e-amăgire și minciună!..
Fericirea azi sosit-a n'o gonì din pragul tău..
Ea atuncia se va duce... Vei avea păreri de rău...

(cu durere prefăcută)

Plec... te las!...

(prefăcându-se că vrea să plece)

NICEPHOR

(Intre hotărâre supremă)

Rămâi... Cuvântul tău ca razele luminii
Mi-a pătruns în suflet..

THEOPHANA

(cu o dragoste prefăcută)

Vino de pe frunte să-ți smulg spinii,
Biet îndurător de chinuri...

NICEPHOR (se apropie)

Glasul tău e balsam sfânt...

O! Etern biruitoare, iată robul tău înfrânt!..

(cade la picioarele Theophanei)

THEOPHANA

Culcă-ți capul pe genunchi-mi...

NICEPHOR

Lasă-ți mâna ta divină

Ca o dulce adiere de aromă și lumină..

Theophana, lângă tine, toată viața mea aș sta...

Și chiar moartea mi-ar fi dulce de mi-ar da-o mâna ta!

THEOPHANA

(aducându-și aminte brusc)

A! uitasem.... Plec de-acuma...

NICEPHOR

Vrei să pleci?... Mai stai o clipă

Să nu sboare-atât de grabnic dulcea dragostei aripă...

THEOPHANA (coboară)

Plec. Am musafiri la Curte... Principesele bulgare
Ce sosit-au eri... M'așteaptă.. Obligări protocolare...

NICEPHOR

Insă vreau să te'ntorci grabnic.. Vreau, când noaptea va fi'n toi
Să slăvim unirea noastră numai singuri amândoi!

THEOPHANA (prefăcându-se)

Nicephor mi-e teamă totuși... Ar fi poate o greșeală...
Noună nu ni-e 'ngăduită dragostea.. E-o îndrăzneală
Ce-ar aveà urmări de seamă... Suntem veșnic spionați...
Patriarhul, priveghează... Suntem excomunicați
Și căsătoria noastră de călugări blestemată
Trece drept o mare vină.. E o crimă neertată..
Mâine în Bizanț, s'ar face un scandal nepomenit...
Iar Biserica pândește... Nu! nu este chibzuit.
In palat e-atâta straje... Aș putea să fiu zărită...

NICEPHOR

Spre odaia Bazilisei duce-o ușe tăinuită
Iată cheia!...

THEOPHANA

Dar sunt paznici mulți!...

NICEPHOR

Vreau să fi a mea la noapte!

Ii voi îndepărtă!

THEOPHANA

Nicephor, voi fi a ta!...

(ese din scenă).

SCENA VII

NICEPHOR, STRATEGUL THEOPHILE

NICEPHOR

Bucură-te, Theophile!... Theophana mă iubește...

THEOPHILE

Noaptea asta îndoit-am garda care te păzește...

NICEPHOR

Noaptea asta, Theophile, nu vreau nici un păzitor...
 Străjile să se ridice, Impăratul Nicephor
 Nu se teme de fantome..

THEOPHILE (nedumerit)

Vrei să stai fără de pază?...

NICEPHOR

În noaptea-asta, Theophile, numai inima veghează!...
 În noaptea-asta, Theophana, va veni în patul meu!
 Taina asta o cunoaște doar Augusta, tu și eu...

THEOPHILE

Dar Stăpâne...

NICEPHOR

Nimeni altul să auză sau s'o știe!...
 Mi-este sete... Să-mi aducă întru marea bucurie

Vin de Rodos... Inchina-voi un potir împodobit
 Dragostei... Căci sunt, pe lume, omul cel mai fericit...

(se aud strigăte afară)

Ce e sgomotul acesta?...

THEOPHILE

E Prea Sfântul Athanase

Ce voește să-ți vorbească... Gărzile nu vor să-l lase!
 Athanase-i dârz și vrut-a pe străjeri a-i înfruntă...
 Fără 'nalta Ta poruncă, Sfântul nu poate intra...

NICEPHOR

Spune gărzilor să-l lase...

(Theophile ese)

SCENA VIII

NICEPHOR, ATHANASE

ATHANASE

Alergat-am din pustie,
 Nicephor să-ți scap viața blestemată pe vecie...

NICEPHOR

Să-mi scapi viața?...

ATHANASE

Să te mântui de cumplitul tău păcat!
 Leapădă-ți de-apururi stema și hlamida de'mpărat...
 Și-urmează-mă 'n deșerturi să'nplinești făgăduința;
 Domnul Dumnezeu din ceruri îți așteaptă pocăința!...

NICEPHOR

Nu mă 'nduplec-a ta vorbă suflet ne'ndurat și rău!
 A! Vedenie urâtă înțeles-am gândul tău...
 Vrei să-mi smulgi ceva parale, aur sau argint, pomană...
 (Arătându-i bogățiile)

Ia-ți cât vrei...

ATHANASE

Vreau să te apăr de femeia cea vicleană,
 Vreau să te despart de cea mai păcătoasă din femei,
 De satanica putere ce te-a prins în ghiara ei!...
 Mai e vreme O, Nicephor, de a Domnului ertare,
 Mai e vreme să te mântui...

NICEPHOR

Minți cumplită arătare!

Minți călugăre-Athanase!... Totdeauna m'ai mințit!...
 Theophana mă iubește... Lasă-mă!.. Sunt fericit!...
 Cu-al tău glas și-a ta povață răspândești nenorocirea:
 Pleacă! Pleacă!...

ATHANASE

O! Nicephor, glasul meu e mântuirea!...
 Theophana e un demon... Vreau ca să te scap de el!
 Desrobește-te Nicephor!...

NICEPHOR

Te opresc, monah rebel,
 Să insulti pe-Impărăteasa... Sunt sătul de-a ta povață!
 Uți că eu sunt Bazileul?... Țin în mâna a ta viață!..
 Și dacă 'ndrăznești c'o vorbă o insultă să-mi aduci,
 Athanase! Chem călăul și te spânzur la răscruci...

ATHANASE

Nu mă tem de-a ta mânie furtunoasă, Impărate...
Ani întreg ți-am fost duhovnic, ba mai mult ți-am fost un frate;
Ți-am fost frate la primejdii, la izbândă, neîntrerupt...
Ai avut un suflet vrednic... Pentru sufletul tău lupt;
Focas, pentru mântuirea sufletului tău, sunt gata
Să'mi dau sângele și viața și să am în cer răsplata...
Poți, Nicephor, să mă spânzuri ca pe cel mai josnic om,
Poți să mă asvârli ca pradă fiarelor din Hipodrom,
Să mă arzi pe rug, pe roată să-mi găsească cumplit pieirea,
Mai aproape, mai aproape voi simți Dumnezeuirea!...
O! Ascultă-mă Nicephor, ia-ți toiagul!... Să pornim!...

NICEPHOR

Port în suflet înflorirea unui simțământ sublim..
Am deplina judecată... Am iubirea și puterea!
Fericirea mea de-acuma n'am s'o aflu nicăerea...
Pleacă singur... Inșelării tale nu mă mai supun;
Pleacă ori atunci călăul...

ATHANASE

Ia aminte tot ce-ți spun...
Moartea nu mă înspăimântă... Impărate, Impărate
Pământeștile iluzii sunt ca frunzele uscate:
Vântul iernei le îngheață și le flutură 'neant...
Goliath a fost puternic și Samson a fost gigant!...
Ce li s'au făcut puterea și trufia lor păgână?
Unde-i Darie trufașul ori Sardanapal... Țărănă?...
Asiaticile vânturi pe ruinele lor plâng...
Tronurile se sfaramă, iară sceptrele se frâng!

Unde-i gloria lumească?... Un deșert albit de oase...
Focas! smulge-te din brațul fericirii mincinoase,
Și urmează-mă 'n pustie să găsim pe Dumnezeu!...

NICEPHOR

Negustor de fericire mincinoasă! Fariseu!
Indrăzneala ta nebună îmi aprinde-a mea mânie...
Pieri din fața mea nălucă, pleacă'n funduri de pustie.
De nemernicul tău sânge nu vreau ca să fiu mânjit...
Pleacă!...

ATHANASE

De o datorie mare sunt călăuzit!
Domnul m'a trimes la tine, Focas, să-mi ascuți cuvântul...
Ți-ai călcat făgăduința, inima și jurământul...
Nicephor, păcătuit-ai și prin faptă și prin gând...
Iar a Domnului mânie se va arăta 'n curând...
Ai slujit cu trup și cuget, demonului, prin muiere...
Inima ți-ai osândit-o închinând a ta avere
Idolului pentru care patimi găzduiești în sân;
Cu podoabe și cu daruri ai slăvit ca un păgân
Pe femeea cea spurcată, Theophana păcătoasă,
Si ți-ai subjugat Satanei inima de patimi roasă...

NICEPHOR

Taci!... Taci!...

ATHANASE

Imbătut de slava și puterea de Monarh,
Ai sfidat Dumnezeirea și pe 'naltul Patriarh,

Ai batjocorit Scriptura și prea sfintele canoane
 Și 'ntorcând, trufașe, fața de la sfintele icoane,
 Ai nesocotit porunca pravilei dumnezeești;
 Pe monahi și pe călugări te-ai căsnit să-i asuprești!

NICEPHOR

Incetează...

ATHANASE

Fărde — legea-ți e la ceruri strigătoare!...
 Iară glasul meu e glasul judecăței viitoare...

NICEPHOR

Incetează! Incetează! Vreau din fața mea să pleci!...

ATHANASE

Blestemat să fii Nicephor! Blestemat, în veci de veci!
 Demonii din fund de iaduri să-ți căznească-a ta făptură,
 Să te bălăcești, în scârbă, în batjocură și'n ură...
 Și-a ta patimă să fie smoala neagră din cazan
 Unde clocoti-vei pururi apostat ca Iulian...
 Diavolii să-ți flageleze carnea ta cea păcătoasă!...

NICEPHOR

Taci nălucă!

ATHANASE

Să te ardă limbi de flacări și pucioasă!
 Setea să-ți aprindă gâtul de durere mistuit...
 Și-a ta inimă, Satana, cu tridentul înroșit,

S'o sucească, s'o'nvârtească în eterna vâlvătaie...
 Ghiare, pliscuri oțelite să le simți prin măruntaie...
 Și serâșnind din dinți în cazna Iadului să stai mereu;
 Umărul să ți-l apese slava ca un munte greu...
 Purpura s'o simți jeratic, spini de foc să-ți fie stema!...

NICEPHOR (trăgând paloșul)

Pieri din fața mea, Satano!...

ATHANASE

(încăpăimântător și înainte de a eși)

Anatema!... Anatema!...

(Nicephor cade doborât pe jilț)

SCENA IX

NICEPHOR, BUFONUL

BUFONUL

Înălțimea Sa e singur?...

NICEPHOR

Tu, nebunule...

BUFONUL

Nebunii

Au în cap mai multă minte de cât stâlpii 'nțelepciunii!...

NICEPHOR

N'am nevoie-acum de tine...

BUFONUL

Te lipsești de'naltu-mi sfat?
Dintre-ai d-tale sfetnici nu sunt cel mai devotat?

NICEPHOR

Da, Bufonule, așa e... Ești mai vrednic de iubire
Decât sfetnicii... Ești sincer și n'ai multă lingușire.
Dintre toți ai mei prieteni doar cu tine am rămas!

BUFONUL

Vrei să-ți cânt vre-o rapsodie, fiindcă astăzi sunt în glas.
Ori să stăm la clevetire...

(In acest moment, slujitorii aduc o amforă și potire încrustate
cu pietre prețioase).

NICEPHOR

Vreau să fac libațiune!
Haide prinde'n mâini paharul!...

BUFONUL

(cu mare nedumerire)

Sunt deștept?... Am viziune?

Este Focas prea piosul ori eșitu-mi-am din minți?
Te-ai lăsat de post, de rugă, de mătăanii și de sfinți?
Nu mai te hrănești cu ierburi, rădăcini și apă chioară
Poate că mănânci friptură de fazan sau căprioară?
Poate că vre-o femeiușcă... Doamne... iartă-mă-am greșit!
Numai de călău mi-e teamă și să mor nu sunt grăbit!

NICEPHOR

Spui năzdrăvăanii... Hai, vino, să'nchinăm prietenește...
Bea în cinstea Theophanei!... Theophana mă iubește!...

BUFONUL

Theophana... (râde)

Theophana! (râde din nou)

NICEPHOR

De n'ai fi un caraghios
Ai plăti cu capul gluma-ți... Dar ai capul găunos...

BUFONUL

Că Augusta te iubește, vrei ca să-mi încrunt sprânceana?

NICEPHOR

Theophana e un înger!

BUFONUL

Când nu poate fi Satana!

NICEPHOR

Dar știi tu ce e iubirea?...

BUFONUL

Laț în care proștii cad...
Stai în paradis cu fruntea și cu tălpile în iad!...

NICEPHOR

Ca un trandafir de flacări înălțând aromă-i rară
 Simt în pieptul meu cum crește a iubirei primăvară...
 De-o nepotolită sete sufletul mi-e mistuit...

(bea lung)

O! Licoare minunată, soare și parfum topit,
 Tu îmi potolești văpaia flacării biruitoare!...
 Theophana mă iubește!... De ce 'ntârziează oare
 Theophana?... Miezul nopții a trecut... Să fi mințit?...
 A! Nu, nu!... Ce vijelie aprigă!... Ai auzit?
 Pareă m'a strigat... O teamă m'a cuprins ca nici-odată...
 Trece vântul prin creneluri... Inima mi-e 'nfiorată...
 Să mai bem... Și-acuma cântă-mi... Ești adesea inspirat...

BUFONUL

Vrei să-ți cânt pe nas ca popii, sau vre-un cântec deșuchiat...
 Poate vrei să-ți cânt Balada Dragostei?...

(Nicephor îi face semn să înceapă).

BUFONUL

Să nu te 'ncrezi în ochii dornici
 De dragoste și sărutări,
 Ei sunt perfizi și nestatornici
 Ca unda 'nșelătoarei mări;
 Te fură taina lor brumată
 Cu adâncimi ce te 'nfioară...
 Femeia ce-a iubit o dată
 Iubește și a doua oară!

Când fruntea ta vrea să se culce
 Pe brațu-i alb și voluptos
 Cu cât cuvântu-i e mai dulce
 Cu-atâta e mai mincinos;
 Ca o Circee fermecată
 În vraja ei te înfășoară,
 Femeia ce-a 'nșelat odată
 Inșeală și a doua oară!

Frumos e trupu-i de bacantă
 Cu mlădieri de val ritmat,
 Dar veșnic fiecare amantă
 Ascunde 'n suflet un păcat,
 Ca vipera inveninată
 Al cărei dinte te omoară,
 Femeia ce-a ucis odată
 Ucide și a doua oară!

NICEPHOR

Destul! Nu-mi place!

BUFONUL

Să-ți cânt psalmii lui Sisoe...

NICEPHOR

Du-te... Lasă-mă în pace...

N'a o pungă...

BUFONUL

Slavă pururi, Prea Mărite Bazileu (Bufonul ese)

NICEPHOR

Am băut cam mult... Mi-e trupul obosit și capul greu!

(Afară furtuna crește puternic)

Ce 'nspăimântătoare noapte... Ce bizară presimțire...
 Gânduri rele, gânduri negre simt sosind în fâlăire...
 Peste turnuri vântul trece ca un plâns de milog...
 Mă pătrund fiori de ghiață... Ar fi bine să mă rog...
 Să mă rog nu mă simt vrednic... Theophana nu mai vine...
 Toropeala mă învinge... să mă culc... Să dorm mai bine...
 Să-mi rostogolească ființa într'al somnului abis!
 Theophana, vreau icoana ta să-mi lumineze 'n vis!

(Nicephor intră în alcovul acoperit de draperiile de purpură).

SCENA X

(Afară furtuna crește)

THEOPHANA (singură)

Nu-i aicea... Poate doarme...

(dând la o parte draperia)

Patul este gol... Ce oare
 Să se fi 'ntâmplat?... Nu-i nimeni... Ce furtună'ngrozitoare!
 Dac-a bănuie complotul?...

(descoperindu-l întrun colț al alcovului)

A! E-acolo... Doarme dus,
 Pe cojocul de panteră, sub icoana lui Isus!...
 L-a învins îngrijorarea, rătăcirile și chinul..
 Țiu în mâna mea viața lui Nicephor... Sunt Destinul!
 Totuși parc'o șovăială pasu-mi stăvilește 'n drum,
 Și un tainic gând îmi spune c'ași putea să-l cruț... Dar cum?
 A! pricep... E-o lașitate să ucizi un om ce doarme,
 Fără grije de primejdii, fără pază, fără arme...
 Să-l trezesc din somn strigându-i să se apere... Să-i spun
 Că la ușă stă peirea... Aiurez... Ce gând nebun!...

Inima voește-adeșea să învingă judecata...
 Nicephor îmi e dușmanul... Trebuiește să-și ia plata...
 Ca să nu fiu doborîta trebuiește să-l dobor...
 Haide! Haide, slăbiciune! Ceasul e hotărîtor...
 Biruește șovăirea!... Oțelește-te!... Mergi dreaptă!...
 Un minut, o lovitură și izbânda te așteaptă...
 Ți-este milă?... Dar ce'nseamnă suprimarea unei vieți
 Când voești de libertate și de slavă să te'mbeți!...
 Peste-o clipă... Peste-o clipă, voi fi cea mai fericită...
 Voi fi singură stăpîna și de Zimiskes iubită!
 Voi domni, cu el alături, vom trăi nedespărțiți,
 Vom uimi întreaga lume, vom fi cei mai străluciți
 Impărați și stema sfîntă va încunună sublimă
 Fruntea lui Ioan... și nimeni nu va ști de-această crimă...
 Purpura cădea-va'n taină ca o draperie grea,
 Peste sângele lui Focas... Moartea lui e viața mea!

(se duce la ușe și o deschide cu multă atenție)

Hai! intrați încet!...

(Intră)

ZIMISKES, BALANTE, BARAM, GURGOȘ, TEODOR ARAPUL

(înarmați cu paloșe. Fețele lor sunt acoperite de mari glugi negre. Theophana pornește în fruntea lor, ajunge în fund, deschide ușa, îi lasă să treacă arătându-le locul unde doarme Focas)

THEOPIANA

E-acolo...

(Se aude o luptă scurtă și vocea lui Nicephor care strigă)

NICEPHOR

Ajutor... Străjeri!... Trădare!...

SCENA XI

CEI DE SUS, APOI NICEPHOR

ZIMISKES (eșind)

Aduceți-mi-l!...

(Strategii târîse în scenă legat cu frînglii pe Nicephor care se svârcolește. Nicephor are la tâmplă o mare rană din care izbucnește abundant sângele).

BALANTE

Taci fiară!... Nu țipă așa de tare!...

NICEPHOR

(desmetecîndu-se abia vorbind)

Ucișași nemernici!... Cine-i Iuda care m'a vîndut!
Vreau să-l văd la față...

ZIMISKES

(desfăcându-și gluga)

Iată-l...

NICEPHOR

Zimiskes!... Am priceput...
Vrut-am să-ți retez viața... Tu mi-ai luat-o mai 'nainte!
M'ai ucis mișelnic, câine...

ZIMISKES

Ți-am plătit cu-acelaș dinte...
Ți-am plătit, tiran nemernic, după sufletu-ți hain...
Vierme! Te-ai suit pe tronul falnicului Constantin

Numai mulțumită mie!... Ți-am dat sprijin și credință...
 Fost-ai Bazileu puternic, ca în schimb, fără căință,
 Să m'alungi de lângă tine, aprig să mă prigonești
 Și'n exil fără vre-o vină să m'arunci... Acum, tu ești
 Sub călcâiul meu, năpârcă!... Inima ți-a fost ca fierea!...
 O! cuceritor al lumii, spune, unde ți-e puterea?
 Ai râvnit în viață Slava Cezarilor glorioși,
 Și-acum, iată-te 'n țărâna viermilor neputincioși!...

NICEPHOR

Nu mă doare-a ta ocară, slugă rea și fără milă...
 Altul... Altul e călăul meu!... Te recunosc, reptilă...
 Șearpe plin de viclenie!... Demon ce m'ai ispitit!...
 Te-am iubit ca pe un idol!... Dumnezeu m'a pedepsit!...
 Ți-este frică... Ți-e rușine...

TEOPHANA

Glasul lui mă înfioară!...
 Omorâți-l! Omorâți-l cât mai grabnic... Vreau să moară!

ZIMISKES

Nu!... Să se mai svârcolească... Să se chinuiască greu...

NICEPHOR

Ce durere ascuțită!... Tu, ce ești vrăjmașul meu,
 Zimiskes, dă-mi lovitura ca să mor... Ce suferință!...
 Căinilor! N'aveți mustrare, că se chinue-o ființă...

Theophana! Fie-ți milă!... Dă-mi cu brațul tău fatal,
Moartea... Inceștează-mi inina, cu-al tău pumnal...
O! Ce chin! Mă arde rana...

(svârcolindu-se în halucinații de febră)

Trec prin flăcări de lumină...

O! Arhanghele! Deschide-mi poarta!... Poarta cea Divină!
Este raiul!... Flori și fructe!... Unde mă scufund și cad?
Ce'nspăimântătoare noapte... Fulgeră!... M'afund în Iad!...
Fierb cazanele cu smoală pentru păcătoși... Mă frige
Sabia-ți de flăcări, demon!... Inroșești în foc cârlige,
Scorpie să-mi spinteci carnea... Vin în zeci de legiuni
Diavolii cu sulii roșii... Tu îmi pregătești tăciuni
Pentru focul cel de-apururi... Șerpi și broaște fioroase.
Scoți, dihanie, pe gură... Tu ești... Tu ești, Athanase,
Ce conduci întreg Infernul și te bălăcești prin fum,
Să mă 'neci cu nori de smoală, de pucioasă și de scrum!
A!... O ghiară oțelită mi s'a 'nfipt în piept... Satana!
Sfășie-mi figura slută!... Mâna ta e, Theophana!...
Theo...

(Cade inert)

ZIMISKES

A murit, tiranul!...

BALANTE

Iadul l-a chemat la el...

THEOPHANA

Să fugim, îmi este frică...

ZIMISKES (desprețuitor)

A pierit ca un mișel...

Haideți!... S'aud glasuri...

BALANTE

(privind pe fereastră)

Garda se apropie grăbită...

(Toți ies din scenă. Centurionii cu torțe aprinse apar având în fruntea lor pe Theophile)

SCENA XII

THEOPHILE

Cine-o fi strigat în noapte?...

(zărind cadavrul lui Focas)

O! privesc cumplită!...

Slujitori! Nenorocire! Prea Slăvitul Impărat,
Focas! Nicephor cel mare, a murit asasinat!

CORTINA

ACTUL IV

ACTUL IV

Intrarea Bisericii Sfânta Sofia din Bizanț. Scări de marmură, colonade. La ridicarea cortinei cetnuronii se silesc să pună ordine în mulțimea care se îngrămădește.

SCENA I

ÎNTÂIUL CENTURION, AL DOILEA CENTURION, UN CASCĂ GURA, UN GOLAN, UN SENATOR, ÎNTAIUL CĂPITAN, AL DOILEA CĂPITAN, Soldați, PLEBE etc...

ÎNTÂIUL CENTURION

(împingând mulțimea)

Faceți loc...

AL DOILEA CENTURION (idem)

Nu dați năvală...

CASCĂ-GURA

Trece-alaiul!..

ÎNTÂIUL CENTURION

Cască Gură,

Nu te împinge...

CASĂ-GURA

Să-mi iau partea!... O bucată de prescură
Și-un banuț!...

AL DOILEA CENTURION

Așteaptă-ți rândul!...

UN GOLAN (către un altul)

Vreau s'apuc măcar un sfaț!
Nu e mândră'ncoronare totdeauna în Bizanț!..

UN SENATOR

(urcat pe trepte, aruncă mulțimei bucățele de pâine în care stau
înfiți bani de aur).

Cetățeni ai Monarhiei!... Intru slava și mărirea
Lui Ioan, Prea Strălucitul Bazileus, Stăpânirea
Fiilor oerotitoare, din milostivirea ei,
Dăruște pâini și aur la săraci și la plebei!...

(aruncă darurile strigând)

Slavă Cezarului!...

MULȚIMEA

Slavă! Slavă!...

SENATORUL

Glorie deplină!

Slava-Augusteii!...

MULTIMEA

Slavă ! Slavă !

SENATORUL

In această zi divină,
Bucurați-vă 'ntru Domnul și cu toți vă'nveseliți.
Viață lungă și mărire Impăraților slăviți!

(Mulțimea intonează)

CORUL

Slavă pururi și mărire
Falnicului Bazileu !
Slava pururi și mărire,
In eternă strălucire
Să-l păzească Dumnezeu !

Prea Slăvită 'mpărăteasă,
Crin suav pe-acest pământ,
Prea Slăvită 'mpărăteasă
Să rămâie 'n veci frumoasă
S'o păzească cerul sfânt...

(Mulțimea se risipește. Centurionii se însiră pentru paradă).

SCENA II

ÎNȚĂIUL CĂPITAN

Uite-acesta e norodul... Adevăr an spus străbunii:
Impărații se preschimbă și se bucură nebunii!...

Eri slăvitul-l-au pe Focas, astăzi pe Ioan slăvesc...
 Auzit-ai, prin cetate, câte'n taină se vorbesc
 Despre împărăteasa?

AL DOILEA CĂPITAN

Svonuri...

ÎNTĂIUL CĂPITAN

Svonuri? Tot poporul știe...

Ea l-a omorît pe bietul Focas...

AL DOILEA CĂPITAN

Adevăr să fie?

ÎNTĂIUL CĂPITAN

Două crime făptuit-a... După câte s'au aflat,
 Tot ea a ucis pe Roman August, primul ei bărbat...
 Două vieți ucise'n taină, vipera 'nveninată!...

AL DOILEA CĂPITAN

Și de ce atâtea crime?...

ÎNTĂIUL CĂPITAN

E-o femeie desfrănată!
 Zimiskes eră amantul ei și fiindcă nu putea
 Să-l iubească'n voe, hidra, prin complot urzit de ea
 A condus omorătorii, pe ascuns, în fortăreață!...

AL DOILEA CĂPITAN

Și nu este judecată pentru fapta-i îndrăzneată?

ÎNȚĂIUL CĂPITAN

După câte știu Prea Sfântul Patriarh e revoltat
De femeia fără-de-lege... Și, în taină, a chemat
Pe Patrici și pe Magiștrii, ca împreună cu tot Clerul,
Să se ia o hotărîre... Astăzi, vom afla misterul!

AL DOILEA CĂPITAN

Atunci, Zimiskes, de-așemeni, va plăti cu-acelaș preț...
Dacă fost al ei complice...

ÎNȚĂIUL CĂPITAN

Zimiskes e prea istet,
Să se dea legat, să fie bănuț de sacrilegiu...
Patriarhul cred că speră dela el vreun privilegiu!
Iar de vor avea curajul să înfrunte pe prelați
Atunci amândoi complicitii, vor fi excomunicați!...

AL DOILEA CĂPITAN

Sunt nerăbdător să aflu ce va hotărî Sinodul...

ÎNȚĂIUL CĂPITAN

Cred că vom afla îndată... Iată freamătă norodul...
Flamurile se înclină pentru noul Bazileu!...

În acest timp clopotele Sfintei Sofii, încep să răsune pe diverse
tonuri, alcătuiind o puternică simfonie armonioasă, corurile cântă în
depărtare pe când intră în scenă Zimiskes și Theophana, în costu-

mele tradiționale pentru asemenea solemnități bizantine, escortați de Magistrii, Senatori, Strategii, Arhoni, Satrapi orientali, înalți demnitari, pași, centurioni etc., etc. alcătuiind fastul, somptuozitatea și pitorescul unui alai din Bizanț. În timp ce alaiul ureă treptele, umplând scena, ușile bisericii se deschid în lături și Patriarhul Poliect, înconjurat de mai marii Clerului, apar investmântați în strălucitoare odăjdii.

SCENA III

PATRIARHUL POLIECT, ZIMISKES, THEOPHANA

și cei de mai sus.

PATRIARHUL

Vă oprese să treceți pragul prea sfințit de Dumnezeu !..
 Zimiskes, întoarceți pașii... Ale mele mâini curate
 Nu dau binecuvântarea unor steme întinate !
 Pentru-această 'ncununare sânge drept s'a fost vărsat
 Și dreptatea sfântă cere să alung pe vinovat...
 Iară marea vină cade pe femeia criminală
 Care și-a ucis bărbatul !.. Purpura imperială
 Nu-i ascunde fărdelegea !.. Toată-această vină grea
 Cade-asupra Theophanei... Cer pedeapsa pentru ea !

THEOPHANA

Indrăznești, Impărătesei, să-i spui astfel de cuvinte?...
 Insolența ta e mare, biet bătrân fără de minte...
 Minți, nemernice călugăr, prin ocară ce rostesti,
 Și înfrunți, fără sfială, drepturile 'mpărătești...
 Haide, Zimiskes, dă-i plată !.. Să-și găsească 'nvățătura !
 Și cu spada încheștează-i pentru veșnicie gura !

PATRIARHUL

Zimiskes, dacă păcatul cade și asupra ta.
 Spovedește-ți făr-de-legea, fiindcă, altfel nu poți sta
 Pe Augustul Tron... Vreau, astăzi, o cinstită judecată...
 Îndărăt din fața noastră dacă mâna ți-e pătată!...
 Iar de ești curat de crimă și ți-e cugetul curat,
 Leapădă-te de Satana și ești vrednic Impărat!...
 Pe mnierea vinovată o alungă dela tine,
 Vina să și-o ispășească... Să s'ascundă cu rușine
 În pustie, printre scorburi... Să trăiască viață grea!
 Căci nevrednică-i de-apururi înaintea mea să stea.

THEOPHANA

Sovăești să speli ocara ce mi-o face!... Ți-este frică?...
 Haide, Zimiskes, dă-i plata, ce i-am hotărît... Ridică
 Paloșul!... Despică-i țeasta... Spulberă-i orice cuvânt!...
 Tremuri?... N'ai curaj!.. Mișelul!.. Ca cei slabi se lasă înfrînt!..

(către Curteni)

Cavaleri ai Monarhiei! Voi care-apărați mândria
 Bazileilor... Războinici! Dovediți-mi vitejia
 Și credința voastră... Cinstea Bazilisei este în joc!
 Pe acest semeț călugăr, vreau să-l pedepsesc pe loc!
 Cel ce apără cu spada slava stemei bizantine
 Impărat va fi!...

(Curtenii stau nemișcați)

Nici unul nu se mișcă pentru mine!..
 Ce nemernică trădare.. A! Pricep... M'ai înșelat,
 Zimiskes!... Viclean nemernic!.. Pentru cine am luptat!

Mă desgustă, mă scârbește joshicia ta meschină!..
 Ai curajul și grăește că mi-ai fost părtaș la vină..
 Că mi-ai fost părtaș la crima ce'mpreună-am făptuit..
 Pentru visul cel mai falnic către care-am năzuit!..

PATRIARHUL

Zimiskes! Așa să fie, ceea ce femeia zice!

ZIMISKES (palid, cu convingere)

Am iubit pe Theophana, însă nu i-am fost complice..
 Sunt nevinovat!..

THEOPHANA

Nemernic! Ai curajul doar să minți!
 Iuda a ucis pe Domnul pentru treizeci de arginți!
 Tu ucisu-l-ai pe Focas pentru tron!.. Cum nu te'nfrânge,
 Remușcarea, când ți-e mâna încă umedă de sânge?..
 Sângele lui Focas... Sânge, ce împreună l-am vărsat,
 Pentru a usurpă pe Focas, să-mi fii soț și Impărat.
 E mai mare decât crimă mincinoasa ta tăgadă..
 Hai! mărturisește-ți crima!.. Ai curajul! Ca să vadă
 Toți cine-a ucis pe Focas, cine-i cruntul ucigaș!
 Nu vorbești? Îți e rușine sau îți este frică! Laș!
 Laș! De-aș fi știut aceasta! Ce cumplită amăgire!
 Cum ai înșelat de-amarnic nesfârșita mea iubire..
 Dar trezește-te, Ioane. Uită-te în ochii mei..
 Nu sunt eu cea mai frumoasă? N'am în ochi mai vii scântei
 Decât pietrele din stema ce-apasă cu-a ei slavă!
 Decât gura mea sorbit-ai ambrozie mai suavă!..

Nici o glorie din lume n'ar putea în veci să-ți dea
 Fericirea fără seamăn ce ți-a dat făptura mea...
 Poți să mai rămâi pe gânduri?... Intre slavă și 'ntre mine
 Poți să șovăești, Ioane?.. Chibzuești?... Alege bine...
 Ești părtaș la crunta crimă... Ai mințit și ai ucis...
 Însă cea mai mare crimă este să ucizi un vis!

— PATRIARHUL. (către Zimiskes)

Dacă inima ți-e slabă și de patimi clătinată,
 Șovăind între coroană și femeia vinovată,
 Hotărăște-te... Ești liber... Un destin măreț ți-e dat...
 Oastea, Clerul și Senatul te ridică Impărat!...
 Însă nu-ți îngăduiește să mai stai lângă aceea
 Ce-a trăit în desfrânare și'n fără-de-legi... Femeia
 Care-a săvârșit omorul blestemată va fi'n veci!
 Zimiskes, dorinței noastre trebuiește să te pleci!
 Magistratii și Sinodul dovedind cu drept prihana
 Infierază și alungă dela Tron, pe Theophana,
 Care prin fără-de-lege, vină și desfrâu trupese
 Infruntat-a cu trufie voia Domnului ceresc!
 Deci, alege!.. Intre stemă și femeie...

THEOPHANA

O! Ioane,
 Tot mai stai la îndoială?.. Năzuinți de-apururi vane
 Pot să-ți mai ademenească inima și mintea ta?..
 Ești stăpân! Poți da dovadă jertfei! Nu mă'ndepărtă!..
 Ocrotește pe femeia ce ți-a fost atât de dragă!
 Nu zdrobi în colb mândria unui suflet, când ne leagă,
 Amintirea, jurământul, o credință și-un avânt,
 Nu surpa trecutul unde ca'ntr'un templu vechi și sfânt

Mi-am jertfit mărire, suflet și a trupului podoabă...
Eri și-am fost Impărăteasă, mâine, mâine îți voi fi roabă!

PATRIARHUL

Așteptăm cu toți cuvântul!..

ZIMISKES

Cămpărat, eu mă supun
La ce-a hotărît Sinodul...

THEOPHANA

A! Usurpător nebun!
Mă sacrifici pentru stea, fără nici o remușcare!
Cum m'ai înșelat, Ioane... Te credeam viteaz și mare
Te credeam isteț la minte și cu sufletul frumos...
Nu! Nu! Tu nu ești acesta... Tu ești bun și generos
Tu te'ndupleci... Tu ai milă de femeea slabă, mică,
Fără nici o apărare, fără sprijin, o ridică
Lângă pieptul tău... Iubita ea și-a fost!... E-un suflet frânt...
Apără-l... Ai milă, milă...

ZIMISKES (ne'nduplecat)

Mi-am spus ultimul cuvânt

THEOPHANA

Căine! Nici un pic de milă n'ai... Durerea nu te'nfrânge!
cu un gest fulgerător, Theophana scoate pumnalul pe care-l poartă la
centură și aplică lui Zimiskes o lovitură)

Iată-ți plata!...

PĂTRIARHUL

Nebunie!...

ÎNȚĂIUL CĂPITAN

Vipera mai cere sânge!..

(Toți se strâng în jurul lui Zimiskes)

THEOPHANA

(crezând că Zimiskes este lovit mortal).

Pot să mor și eu!...

UN SENATOR

Oprțiți-o!...

(Theophana și-a înfipt pumnalul în piept și cade)

ÎNȚĂIUL CĂPITAN

(alergând spre Theophana).

E zadarnic ajutor!..

S'a 'mplântat adânc pumnalul...

AL DOILEA CĂPITAN

O! E înspăimântător!...

ZIMISKES

Theophana e rănită?... Rana mea e ne'nsemnată!..

Doamne! Cum se svârcolește!...

PATRIARHUL

E suprema judecată!...

THEOPHANA

(în chinurile morței către Zimiskes).

Simt cum mi se risipește sufletu'n nemărginire!...
 Ce divină voluptate e să mori pentru iubire!...
 Mă sacrifice pentru tine, dulce și adânc mister...
 Doamne, ce comoară sfântă înălțat-am către cer!...
 Mi-a fost sete de iubire.. Mi-ai întins oțet și fiere...
 Simt cum mi se stinge viața părăsită de putere...
 Simt neantul cum mă cheamă... E iubirea din trecut..
 Tu, Ioane! Vino, Iudo și dă-mi ultimul sărut!...
 Nu!... Nu, vreau să mor!... Mă'năbuș!.. Aaa!...

(cade)

PATRIARHUL

S'a stins de-acum!

ZIMISKES

Părinte!

Inainte de a 'ncepe săvârșirea slujbei sfinte
 A solemnității noastre, cum a fost orânduit,
 Să ne facem datoria pentru-aceia ce-a murit!...

PATRIARHUL (rugându-se)

Doamne, Dumnezeuul nostru, sfânt isvor de îndurare,
 Tu care le-îndrepti pre toate și cu mila ta cea mare,
 Ierți greșiților greșeala, Tatăl nostru cel din cer,

Tu ce ocrotești de-apururi sufletele care pier,
 Tu ce mântui slăbiciunea și o aperi de Gheena,
 Tu ce-ai ocrotit pe Marta, pe Maria Magdalena,
 Tu ce-ai înviat pe Lazăr, tu ce-ai bine-cuvântat
 Pe femeia adulteră, mântuind-o de păcat...
 Iar Samaritencei dându-i apă i-ai spălat prihana,
 Doamne, Dumnezeul nostru, mântuie pe Theophana,
 Peste trupul ei coboară mila și 'ndurarea ta;
 Mult păcătuit-a 'n viață, multe i se vor ierta!

(către mulțime)

Să urmăm solemnitatea !...

(Cortegiul intră în biserică pe când fanfarele, clopotele și corurile
 reîncep. În acest timp mulțimea se dă la o parte în fața Sfântului
 Athanase, care intră în scenă).

SCENA IV

CENTURIONII, CĂPITANII, PLEBEA, SFÂNTUL ATHANASE

PLEBEA

Iată Sfântul! Iată Sfântul!

SFÂNTUL ATHANASE

(urcându-se pe treptele bisericeii, deasupra cadavrului Theophanei).

Vă cutremurați noroade! Oameni, ascultați cuvântul
 Domnului din ceruri... Ziua judecăței s'a ivit!...
 Desfrânata Theophana, cea care-a păcătuit,
 Și-a luat pedeapsa cruntă pentru grelele-i păcate,
 Sabia dreptăței sfinte peste vinovați s'abate...

Strălucirea și mânia Domnului s'a arătat...
 Oameni, tremurați în fața cerului ne'nduplecat!...
 Iară tu, cetate neagră, cuib de intrigă și ură,
 Nimb de glorie, rug de patimi și Gheenă de tortură
 Tu, viespar de-ascunse scopuri și de violenții lumești
 O! Bizanț, cu-a tale ziduri 'nalte să te prăbușești!
 Să se prăbușească turnul, să se prăbușească-amvonul;
 Ca Sodoma și ca Tirul, ca Gomora, ca Sidonul,
 Praf să se prefacă piatră după piatră, bloc cu bloc,
 Să te bată stâlpi de flăcări, bice groaznice de foc...
 Sub talazurile mării aprig să-ți găsești pieirea
 Și de-asupra-ți să triumfe, falnică, Dumnezeirea!

(Pe ultimele cuvinte ale Sfântului Athanase, cerul se întunecă treptat,
 în scăpărări de fulgere)

C O R T I N A

